Centerpartiet

Valmanifest 2026.

Sverige kan mer.

Sverige kan mer.

Sverige är inte färdigt. Sverige kan mer.

Det finns en särskild känsla i ett samhälle som fungerar. Den märks i det som tas för givet, i morgontimmen när barn går till skolan utan oro, i pendlingen som faktiskt går någonstans, i tryggheten att veta att vården finns när den behövs. Den märks i tilliten mellan människor, i viljan att bidra och i vetskapen om att det går att bygga ett bättre liv som håller, både för sig själv och för nästa generation.

Det finns en särskild känsla i ett samhälle som fungerar.

Den märks också i tryggheten. I möjligheten att röra sig fritt, att kunna gå hem sent en kväll utan oro, att veta att samhället finns där när något händer. I ett samhälle som fungerar är tryggheten inte något som ifrågasätts, den är verklig i människors vardag, i det lilla och i det stora.

Den märks i hur vi tar ansvar för framtiden. I ett Sverige som leder klimatomställningen, där utsläppen minskar samtidigt som vi bygger morgondagens välstånd på ett fundament av grön industri och ny teknik. Där det är enkelt att leva hållbart, där omställningen är en möjlighet, inte en börda, och där vi lämnar över ett starkare samhälle till nästa generation.

Och den märks i vår plats i världen. I ett Sverige som står stadigt i en mer osäker omvärld, som försvarar sin frihet, samarbetar med andra demokratier och har beredskap att möta hot, både civilt, ekonomiskt och militärt. Ett land där tryggheten också handlar om vår förmåga att hantera det som sker utanför våra gränser.

Känslan finns också i friheten att forma sitt eget liv. I lika möjligheter för alla, oavsett bakgrund, utseende, kön eller vem du älskar. I möjligheten att välja väg, byta riktning och ta ansvar för sin framtid. I företag som vågar växa, i människor som vågar satsa och i beslut som fattas nära dem som berörs. När den friheten fungerar i praktiken stärks individen och vi får ett samhälle som klarar av att utvecklas när omvärlden förändras, som löser problem i tid och som bygger vidare på det som redan är starkt. Där tilliten bär mer än reglerna, och där det gemensamma fungerar när det verkligen behövs.

Sverige har byggts av just den kraften. Av människor som arbetat, utbildat sig och tagit ansvar. Av företag som vågat satsa och skapat jobb. Av en öppenhet mot världen som gjort oss starkare, av en jämställdhet som vill ge alla samma förutsättningar och av en tillit oss emellan som gjort det möjligt att lösa svåra problem tillsammans. Det är inte retorik, det är en konkret historia om ett land som om och om igen visat på framtidstro och att förändring är möjlig.

Den framtidstron försvagas idag.

Det är inte en slump. Och det sker inte av sig självt.

Det är resultatet av politiska prioriteringar och svagt politiskt ledarskap. Det är resultatet av att byråkrati och överreglering tillåtits ta över från enskilda människors drivkraft och kompetens. Det är resultatet av att krafter tagit plats i svensk politik som ställer människor mot varandra istället för att lösa problemen, som förenklar komplexa frågor till enkla syndabockar och som underminerar den öppenhet och tillit som byggt Sverige starkt.

Det märks i plånboken. Vid köksbord i hela Sverige går familjer igenom sin ekonomi med en växande insikt om att marginalerna blivit mindre, trots att ansträngningen är densamma.

Det märks på arbetsmarknaden. Den som har utbildat sig och gjort det som förväntas möts idag inte alltid av möjligheter, utan av stängda dörrar. Vägen in på arbetsmarknaden har blivit längre och mer osäker, samtidigt som företag som vill anställa tvekar inför kostnader och regelverk som gör varje beslut mer riskfyllt. Det handlar också om en ökad brist på rättvisa. Vi vet att människor sorteras bort redan innan de fått en chans, på grund av sitt namn, sin bakgrund eller varifrån de kommer. Det är en erfarenhet som sätter sig i kroppen hos den som drabbas.

Sverige har människor som vill arbeta, men som inte ges den möjligheten. Samtidigt har vi företag som vill skapa jobb, men som motarbetas.

Sverige har människor som vill arbeta, men som inte ges den möjligheten. Samtidigt har vi företag som vill skapa jobb, men som motarbetas. Allt detta leder till ett oacceptabelt slöseri, som vi nu tillsammans får bära kostnaderna för.

Parallellt med jobbkrisen tappar Sverige också fart i en av vår tids stora möjligheter, klimatomställningen. I verkstäder, industrier och forskningsmiljöer runt om i landet finns kompetens, idéer och vilja att ställa om. Det finns en riktning framåt, där utsläppen minskar samtidigt som vi bygger morgondagens välstånd.

Alltför ofta motarbetas den utvecklingen av hinder, långa processer, otydliga spelregler och politiskt motstånd. Övergången till en enklare och billigare fossilfri vardag för vanliga människor görs istället dyrare och krångligare. Sverige har tidigare gått före. Nu riskerar vi att stå still i ett läge där vi istället borde springa.

Jobben och en ny grön ekonomi behövs för att säkra välfärden. Idag sitter människor i väntrum runt om i landet och behöver hjälp, men vet att de ändå kommer att tvingas vänta på den, ibland så länge att det påverkar både liv och livskvalitet. Föräldrar oroar sig för sina barns skolgång. Vi har en ung generation som inte mår bra, där den psykiska ohälsan breder ut sig och där alltför många inte får stöd i tid. Samtidigt upplever de som arbetar i välfärden att tiden inte räcker till.

Det som en gång var självklart, att vård, skola och omsorg fungerar när den behövs, är inte längre lika givet.

Sverige blir också alltmer ojämlikt beroende på var du bor. I vissa delar växer möjligheterna, i andra krymper de. Det märks när avståndet till vård, jobb eller service ökar lite mer för varje år, och när det som en gång var självklart, att kunna leva, arbeta och forma sin framtid oavsett var i landet du befinner dig, inte

längre är lika givet. Det handlar inte bara om geografi, det handlar om framtidstro. Och när den försvagas i delar av landet påverkar det hela Sverige.

Det märks i tryggheten. I grova brott och organiserad kriminalitet som biter sig fast och påverkar en generation av barn och unga. Men det märks också i det lilla, nära, i oron att gå hem själv sent en mörk kväll, i oron för våldet som kan finnas i ens eget hem, i känslan av att ingen tar ansvar när något händer.

För den som drabbas spelar det ingen roll hur siffrorna presenteras i en rapport. Det som avgör är om rättsstaten fungerar, om polisen finns där och om tryggheten är verklig i vardagen. När den känslan urholkas, då gör också tilliten det.

Det märks också i de gröna näringarna. Svenskt jordbruk pressas från flera håll samtidigt av ökade kostnader och av osäkra villkor och regelverk som gör det svårare att få verksamheten att gå runt. När många lantbrukare går på knäna är det inte bara ett problem för den enskilde företagaren, det är ett problem för hela Sveriges förmåga att försörja sig självt. När också äganderätten steg för steg inskränks, och människor blir osäkra på vad de får göra med sin mark och sina investeringar, minskar viljan att satsa, utveckla och ta ansvar. Då hålls inte bara enskilda människor tillbaka, utan hela Sveriges växtkraft.

Centerpartiet vill ta Sverige i en annan riktning.

När möjligheter krymper, när företagande försvåras och när människor upplever att samhället inte längre ger samma förutsättningar som tidigare, då påverkas också något mer grundläggande. Känslan av trygghet, av att samhället håller ihop och fungerar, börjar försvagas.

Tryggheten påverkas också av att vi lever i en värld som blivit mer osäker än på generationer. Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina har förändrat Europas säkerhetsläge i grunden. I andra delar av världen pågår krig och konflikter som skapar lidande och instabilitet. Samtidigt växer auktoritära krafter globalt och utmanar den regelbaserade världsordning som Sverige byggt sin säkerhet, sin handel och sin frihet på.

Sverige kan mer. Det vet vi.

Centerpartiet vill ta Sverige i en annan riktning. Ett Sverige där jobben blir fler, där vi går från arbetslöshet och stängda dörrar till fler jobb och fler vägar in för den som idag står utanför arbetsmarknaden. Där företag kan växa och anställa utan att hindras av onödigt krångel eller höga kostnader. Där jämställdheten ökar så kvinnor och män har lika förutsättningar. Där människor bedöms efter sin förmåga, inte sin bakgrund, och där arbete alltid lönar sig.

Ett Sverige som åter tar ledningen i klimatomställningen. Där utsläppen går ner med elektrifiering, grön industri och ny teknik, som också skapar jobb, stärker ekonomin och bygger framtidens välstånd. Där det blir enklare att välja hållbara lösningar, för både människor och företag.

Ett Sverige med en välfärd som fungerar i vardagen. Där du får vård i tid, där skolan ger varje barn en verklig chans och där de som arbetar i välfärden har förutsättningar att hjälpa sina medmänniskor. Där stöd sätts in tidigt och där ingen ung människa lämnas ensam i psykisk ohälsa.

Ett Sverige som håller ihop. Där det går att leva, arbeta och driva företag i både städer och landsbygder.

Där fungerande transporter och digital infrastruktur knyter ihop landet, och där de gröna näringarna ges förutsättningar att växa. Ett Sverige där jordbruket är lönsamt, där svenska bönder kan producera mat under konkurrenskraftiga villkor och där vi stärker vår livsmedelsförsörjning, för ett starkt och lönsamt jordbruk är inte bara en näringsfråga, det är en förutsättning för Sveriges oberoende och beredskap.

Ett Sverige där tryggheten återupprättas. Med fler poliser, en fungerande rättskedja och ett starkare förebyggande arbete kan fler brott stoppas, fler klaras upp och färre unga dras in i kriminalitet.

Och ett Sverige som står starkt i världen. Som försvarar friheten, stärker demokratin och samarbetar med andra i en tid när det behövs som mest.

För det finns en annan väg. Och den börjar med att ta vara på den styrka som faktiskt finns. Drivkraften hos människor som vill arbeta, skapa och bidra. Företag som vill växa. Idéer som kan bli verklighet.

För att nå dit kräver det mer än att vi bara bevarar det som en gång funnits. Det kräver reformer som gör skillnad i människors vardag, långsiktiga spelregler som företag kan lita på, och ett ledarskap som tar ansvar för helheten.

För det finns en annan väg. Och den börjar med att ta vara på den styrka som faktiskt finns.

Sverige står inför ett vägval. Antingen låter vi de problem som vuxit fram fortsätta att förstärka varandra, klyftorna, otryggheten, den svaga tillväxten och klimatutsläppen. Eller så väljer vi en annan väg, där vi bygger vidare på det som gjort vårt land starkt.

Det kommer att gå. För vi vet att Sverige kan mer, inte lite mer, utan mycket mer. Därför går Centerpartiet till val på att:

Jobben ska bli fler med en nystart för Sveriges ekonomi
Sverige ska gå från arbetslöshet till fler jobb, fler växande företag och fler vägar till de jobb som finns, med lägre kostnader för jobbskapande företag och investeringar i utbildning och snabbare integration. Skatter och avgifter ska sänkas för folk och företag.

Fler ska ha råd med mer: stärk hushållen och gör det mer lönsamt att arbeta
Vanliga människor ska få mer kvar i plånboken genom lägre skatter och avgifter och bättre möjligheter att bygga ett tryggt liv genom arbete, ansvar och egen försörjning.

Utsläppen ska ner: bygg världens grönaste tillväxtland
Med mer fossilfri el, grön industri, ny teknik och snabbare omställning sänker vi utsläppen, på ett sätt som gör det billigare och enklare att leva grönt i vardagen för vanligt folk, och skapar samtidigt nya jobb.

Mer tillgänglig och jämlik vård och mindre administration
Vi bygger ut primärvården och kortar vårdköerna med modern och nära vård, minskar detaljregleringen som står i vägen och värnar istället patientens och personalens egenmakt.

En skola där alla barn kan lyckas
Elevernas behov ska sättas i centrum och utslagningen av elever måste stoppas. Med bättre studiero, mindre klasser, rätt stöd, uppvärdering av yrkesutbildning och fler behöriga lärare kan fler elever få lyckas.

Bättre psykisk hälsa för den friskaste generationen någonsin
För många unga mår dåligt i Sverige. Generationsgapet i psykisk hälsa ska slutas, med vård i tid, stöd i skolan till alla som behöver och sänkta trösklar till första jobbet så att inga barn eller unga lämnas utanför.

Bryt gängens rekrytering och lös fler brott
Fler närvarande poliser, starkare förebyggande arbete och skydd för barnen, samt en rättskedja som fungerar ska återupprätta tryggheten där människor bor och lever.

Samhället ska fungera i hela landet
Vård, utbildning, jobb, statlig service och fungerande transporter ska finnas nära, så att inte landsbygderna lämnas efter och så att vardagen blir lättare att få ihop.

Flytta makt från stat till människa med mer frihet och mindre krångel
Beslut ska fattas av människor själva, eller så nära dem som berörs som möjligt. Individens rätt mot staten ska stärkas, onödiga regler rivas och kommuner och människor ges friheten att hitta egna lösningar.

Svensk mat ska stärka Sveriges beredskap
Sverige ska bli mindre sårbart genom mer svensk mat. Vi stärker lantbruket och skogsbruket med mindre krångel, lägre skatter och kostnader och starkare äganderätt.

Ta större ansvar för frihet och säkerhet i Europa
Sverige ska stå upp för Ukraina, för demokratin och för det europeiska samarbete som behövs när världen blir farligare. Det svenska försvaret ska rustas upp för att möta det säkerhetspolitiska läget.

Innehåll

1. Jobben ska bli fler 12
Det här vill Centerpartiet göra 13
1.1 Vänd arbetslöshetskrisen 14
1.2 Gör det enklare och billigare att starta och driva företag 16
1.3. En stärkt vardagsekonomi 17
1.4 Skräddarsydd utbildning för alla svenskar 18
1.5 Skapa fler och billigare bostäder 19
1.6 . AI och ny teknik som skapar fler jobb i en ny ekonomi 20

2. Utsläppen ska ner 24
Det här vill Centerpartiet göra 25
2.1 Grönare företag och industri för ett rikare Sverige 26
2.2 Alla ska ha råd att ställa om 27
2.3 Billig el och robust energiförsörjning 28
2.4. Sverige ska rustas för ett förändrat klimat 29
2.5 Ren natur, rent vatten och en giftfri vardag 30
2.6 Skogen bidrar till klimatomställningen 31

3. Bättre vård, skola och omsorg för fler 34
Det här vill Centerpartiet göra 35
3.1 Vårdköerna ska bort i hela landet 36
3.2 Rekordsatsa för ungas psykiska hälsa 37
3.3 Den psykiatriska vården ska räcka till för alla som behöver den 38
3.4 Stoppa utslagningen i skolan 39
3.5 Fler lärare i skolan 40
3.6 En skola där alla elever kan lyckas 41
3.7 Fler ska vilja jobba och stanna i välfärden 42
3.8 Trygghet och självbestämmande för äldre 43
3.9 Mindre administration och mer tid för människan i välfärden 44
3.10 Högre krav för bättre välfärd 45
3.11 En jämställd vård genom livet och stöd till anhöriga 46
3.12 Funktionsrätt för frihet och självbestämmande 47

4. Starka landsbygder för ett starkare Sverige 50

Det här vill Centerpartiet göra 51
4.1 Vården ska fungera i alla landsbygder 52
4.2 Samma möjligheter för alla elever oavsett var de bor 53
4.3 Det ska gå att leva och driva företag i hela landet 54
4.4 Mer svensk mat och ett starkare lantbruk 55
4.5 Det ska gå att ta sig fram i hela Sverige 56
4.6 Fler poliser även i landsbygderna 57

5. Rättsstaten ska fungera på riktigt 60

Det här vill Centerpartiet göra 61
5.1 Fler synliga poliser och fler lösta brott 62
5.2 Hårda straff där det gör skillnad 63
5.3 Rädda barn och unga från kriminella nätverk 64
5.4 Stoppa brottsvinsterna och den kriminella ekonomin 66
5.5 Skydda brottsoffren, begränsa förövarna 67
5.6 Stoppa mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck 68

6. Frihet och framtidstro 72

Det här vill Centerpartiet göra 73
6.1 Stärk den liberala demokratin 74
6.2 Befäst individens rättigheter gentemot staten 76
6.3 Självbestämmande över sin egen kropp 76
6.4 Sverige kan ge fler möjligheten att bilda familj 77
6.5 Kvinnors frihet och egenmakt med ökad jämställdhet 78
6.6 Frihet att vara den man är och älska den man vill 79
6.7 Jobb är vägen till ekonomisk frihet och egenmakt 80
6.8 Sverige vinner på en fri kultur och ett levande civilsamhälle 81
6.9 Gör vardagen enklare och roligare 82

7. Ett starkare Sverige i en farligare värld 84

Det här vill Centerpartiet göra 85
7.1 Bygg allianser för att säkra Sveriges frihet och självbestämmande 86
7.2 Ett starkare EU i världen är bra för Sverige 87
7.3 Ukraina måste vinna, för deras och vår säkerhet 88
7.4 Stärk Sveriges militära motståndskraft mot angrepp 89
7.5. Stärk Sveriges totalförsvar för ett motståndskraftigt samhälle 90
7.6 Stärk försörjningsförmågan så att Sverige fungerar i kris 91
7.7 Ett bistånd för frihet, stabilitet och egenmakt 92
7.8 En rättvis, rättssäker och hållbar migrationspolitik 93

1.

Jobben ska bli fler.

1. Jobben ska bli fler

Sverige ska vara ett land där fler har ett jobb att gå till, där företag växer och där framtidstron är stark. Ett land där idéer blir verklighet och där arbete alltid lönar sig. Sverige har alla förutsättningarna för det, men vi tar inte vara på dem. Sverige har fastnat i hög arbetslöshet, svag tillväxt och låg produktivitet. Det slår mot vanliga människor när pengarna inte räcker lika långt, framtidstron viker och välfärdens resurser minskar.

Samtidigt motarbetas företag som skapar jobb. Vi kallar dem jobbskapare, inte minst småföretag och företag som växer. Krångel, höga kostnader och osäkra politiska villkor gör att många inte vågar anställa. Samtidigt som företag skriker efter personal stänger regeringen dörren för talang genom absurda kompetensutvisningar. Människor som arbetar, kan försörja sig och blir en del av Sverige ska inte mötas av orimliga utvisningar, utan av tydliga krav och en rak väg in i samhället. Utbildningar som inte möter företagens och välfärdens behov fördjupar arbetslösheten och utanförskapet. Att bryta arbetslösheten och bidragsberoendet måste vara en av politikens viktigaste uppgifter.

För Sverige kan mer. För Centerpartiet är sambandet självklart: vägen till fler jobb och en starkare ekonomi går genom att göra det enklare att anställa, lättare att starta och växa företag, snabbare att gå från utanförskap till arbete och föra en politik med ordning och reda i statens finanser. När det blir enklare och mer lönsamt att starta, driva och få företag att växa stärks både vår gemensamma välfärd och du och din familj får en bättre ekonomi.

Därför ska hindren för jobbskaparna rivas. Vi kan skapa 150 000 nya jobb med våra reformer. Kostnaderna, särskilt den rena skattedelen av arbetsgivaravgifterna, anställningsskatten, ska sänkas och regelkrånglet rensas rejält. Dessutom ska det alltid löna sig bättre att arbeta. Dit når vi genom ett skattesystem och en riktig bidragsreform som alltid gynnar den som vill bidra och börjar arbeta. Fler ska rustas för arbetslivet med modern utbildningspolitik och fler ska kunna ställa om och orka arbeta ett helt yrkesliv. Arbetstid och karens ska hanteras av arbetsmarknadens parter, så att lösningarna kan anpassas till olika yrken, branscher och arbetsplatser. Sverige ska åter vara öppet för människor som bidrar med arbete, idéer och kompetens.

Sverige kan mer. Och med rätt reformer kan vi gå från stillastående till utveckling, från utanförskap till arbete och från oro till framtidstro.

Det här vill Centerpartiet göra

Sänk skatten för de som jobbar
Skatten ska sänkas särskilt för de med lägst inkomster så att det alltid och utan undantag lönar sig att gå från bidrag till jobb.

Billigare och enklare för den som ger någon en chans
Ingen anställningsskatt för unga, långtidsarbetslösa och människor på ingångslöner. De som står särskilt långt från arbetsmarknaden ska kunna få förenklade jobb där det blir skattefritt att anställa den som varit långvarigt arbetslös och den som anställs slipper inkomstskatt.

Ingen anställningsskatt för de tio första anställda
Växande småföretag ska befrias från anställningsskatten när de anställer sina första tio medarbetare. Så vågar fler företag växa och fler får chansen till sitt första jobb.

Skräddarsydd utbildning för varje svensk
Matcha utbildningarna bättre med arbetslivet. Fler utbildningar ska leda till jobb, särskilt yrkesutbildningar, fler måste få arbetslivserfarenhet tidigt och det ska bli enklare att ställa om mitt i livet.

Investera i snabbare integration och gör om SFI till jobbsvenska
Gör om svenska för invandrare (SFI) till effektiv jobbsvenska. Alla som står långt från arbete och svenska språket ska göra ett obligatoriskt nystartsår med svenska, praktik och matchning. Det ger en trygg och tydlig väg till ett jobb samtidigt som deltagande blir ett villkor för bidrag och ersättningar.

Regelkrånglet ska bort för företagen som skapar jobb
En ny regelförenklingsmyndighet, ENKL, ska granska och riva upp onödiga regler. Vi börjar med att slopa eller reformera minst 100 av dem och korta vägen mellan företag och myndigheter.

Sverige ska leda i AI, innovation och ny tillväxt
Ett nationellt AI-center i världsklass, bättre villkor för forskning, entreprenörskap och arbetskraftsinvandring, och starkare möjligheter för små företag att ta till sig ny teknik. Sverige ska växa genom innovation, global handel och nya jobb i hela landet.

Stoppa kompetensutvisningarna
Säkra kompetens från arbetskraftsinvandring utan det höga lönegolvet. Kollektivavtalsenlig lön ska vara normen. Stoppa de absurda kompetensutvisningarna – Sverige ska inte vara ett land som utvisar folk som arbetar och betalar skatt.

1.1 Vänd arbetslöshetskrisen

Sverige befinner sig i en arbetslöshetskris där allt för många människor står utan jobb, samtidigt som företagen inte hittar rätt kompetens. Arbetslösheten breddas nu till nya grupper, inklusive akademiker. Utrikes födda fastnar i ineffektiva system, långtidsarbetslösa möter stängda dörrar och personer med funktionsnedsättning lämnas utanför arbetsmarknaden. Det handlar om personer som inte får bidra och uppnå sin potential, om barn som inte får se sina föräldrar gå till jobbet och om nyexaminerade akademiker som inte får använda sina kunskaper i praktiken. Dagens arbetsmarknadspolitik misslyckas med att skapa riktiga vägar till arbete. Om 150 000 fler gick från arbetslöshet till jobb skulle det ge 50 miljarder mer i skatteintäkter till vår gemensamma välfärd. Det innebär resurser för uppåt hundratusen fler sjuksköterskor, läkare och lärare. Det motsvarar mer än en extra lärare i varje svenskt klassrum.

Det måste bli lönsamt, enkelt och tryggt att anställa den som står långt ifrån arbetsmarknaden.

För att bryta arbetslösheten krävs en politik som sänker trösklarna till jobb och gör det enklare att anställa. Det måste bli lönsamt, enkelt och tryggt att anställa den som står långt ifrån arbetsmarknaden. Då kan vi lyckas med arbetsmarknadspolitikens viktigaste uppdrag: Att ge människor chansen till ett arbete.

1. **Ta bort anställningsskatten för unga och för låga löner.**
   Sverige har bland världens högsta skatter på att anställa personer med låga inkomster där över en tredjedel av de så kallade arbetsgivaravgifterna är en ren skatt på anställningen utan att finansiera förmåner som sjukledighet eller pension. Den straffskatten på att anställa unga och de som behöver komma in på arbetsmarknaden, anställningsskatten, måste bort.

2. **Gör det billigare att anställa från lång arbetslöshet.**
   Företag som anställer en person som är långtidsarbetslös ska automatiskt undantas anställningsskatten på den anställningen. Vi vill också se förenklade jobb där det blir billigare och enklare att anställa den som varit långvarigt arbetslös och inte enkelt kommer i arbete igen. Det ska gälla under begränsad tid och samtliga företag oavsett kollektivavtal.

3. **Obligatoriskt nystartsår för snabbare integration.**
   Inför ett obligatoriskt nystartsår för den som ännu inte börjat jobba eller studera i Sverige. Året ska innehålla studier, inklusive i svenska vid behov, kombinerat med praktik och matchning mot arbetsmarknaden. Ett avslutat nystartsår ska innebära lägre kostnad för arbetsgivaren att anställa. Om man inte genomför nystartsåret, trots att man varit långvarigt arbetslös, har arbetsförmåga och omfattas av kravet, ska påtagligt lägre bidrag bli följden.

4. **Jobbsvenska och integration från dag ett.**
   Reformera SFI till *Jobbsvenska* med fokus på att snabbt och med hjälp av tätt samarbete med näringslivet komma i arbete, med ett ytterligare spår i akademisk svenska för de som redan har en utbildning. Vi vill också införa ett *jobbsvenskacertifikat* som efter avslutad språkutbildning garanterar att eleven kan arbeta på svenska.

5. **Höjt stöd för de som anställer personer med funktionsnedsättning.**
   Bara varannan person med funktionsnedsättning arbetar idag, det är ett underbetyg till samhället. Sänk trösklarna på arbetsmarknaden, förenkla för arbetsgivare att anställa och förbättra möjligheterna att driva företag för personer med funktionsnedsättning. Ersättning och stöd till arbetsgivare som anställer personer med begränsad arbetsförmåga behöver stärkas.

6. **Fler stegvisa vägar till egen försörjning.**
   Alla människor har inte samma väg från utanförskap till arbete, så när jobben blir fler måste vägarna till dem också bli fler. Arbetsträning, utbildning, rehabilitering och socialt stöd ska kunna kombineras utifrån människors olika förutsättningar. Idéburna organisationer och sociala verksamheter i civilsamhället ska enkelt kunna bidra, så att fler får rätt sammanhang och en verklig väg till jobb.

7. **Gör en riktig bidragsreform.**
   Det ska alltid löna sig att ta ett jobb. Idag försvinner stora delar av inkomstökningen i minskade bidrag, och människor som vill arbeta fastnar i trösklar bort från bidragen. Regeringens åtgärder med bidragstak och tidsbegränsade jobbpremie slår fel och löser inte problemet, istället behöver själva systemen förändras så att varje steg mot egen försörjning automatiskt och enkelt lönar sig.

8. **Attrahera kompetens dit jobben finns.**
   Förutsättningarna på arbetsmarknaden ser olika ut i olika delar av landet. Arbetslösheten är hög på många håll men lägre på andra, där företagen istället inte hittar nya medarbetare som kan ta de jobb som finns. Vi vill att fler arbetslösa ska flytta till jobb genom att skapa incitament för ökad arbetskraftsmobilitet inom Sverige till de platser där efterfrågan på arbetskraft är stor. Vi vill också se fler utbildningar inom bristyrken på dessa platser.

1.2 Gör det enklare och billigare att starta och driva företag

När hinder tas bort och risker minskar kan fler våga satsa, anställa och utveckla sina verksamheter i hela landet.

Företagare i Sverige möter en snårskog av krångliga regler, höga kostnader och en osäkerhet som gör det svårt att starta, driva och utveckla verksamheter. Det gör att många företag tvekar inför att anställa och expandera.

För att fler företag ska kunna växa och skapa jobb behöver regelbördan minska och villkoren bli mer förutsägbara. Det ska också bli lättare och tydligare kontaktvägar in i det offentliga. När hinder tas bort och risker minskar kan fler våga satsa, anställa och utveckla sina verksamheter i hela landet.

1. **Ta bort anställningsskatten för de tio första anställda i växande företag.**
   Arbetsgivaravgifterna ska automatiskt tas bort för växande småföretag med upp till tio anställda. Det kommer leda till fler jobb i fler växande företag runt om i hela landet.

2. **Inför ett tak för skadliga sjuklönekostnader.**
   Sjuklöneansvaret lyfts bort från småföretagen när högkostnadsskydd återinförs. Människor ska enklare få jobb genom att kostnaderna för företag sänks.

3. **Slopa minst 100 regler för att minska regelbördan.**
   Centerpartiet har tagit fram en lista på 101 regler som är förlegade eller skapar bördor för företag. Dessa regler ska avskaffas eller reformeras med små- och medelstora företags bästa för ögonen. Men arbetet med regelförenkling stannar inte där utan fortsätter strukturerat genom regelförenklingsmyndigheten.

4. **Inför regelförenklingsmyndigheten ENKL.**
   Skapa Enheten för Näringslivets Kravlättnader. Den nya myndigheten ska ha mandat och befogenhet att granska befintliga regler och föreslå att de rivs upp för att minska regelbördan för svenska företag, samt säkerställa att näringslivets tillståndsprocesser kan kortas. Regelrådet, Implementeringsrådet och Förenklingsrådet ska samordnas och ersättas av denna samlade och kraftfulla avregleringsmyndighet. Samtidigt ska regeringen ge alla myndigheter tydliga regelförenklingsuppdrag i deras instruktioner.

5. **Möjliggör och uppmuntra kommuner att inrätta företagslotsar.**
   Företag får en kontaktväg in i det offentliga som vägleder, samordnar och följer ärenden över myndighetsgränser. Det sparar tid, skapar förutsägbarhet och gör företagsklimatet mer rättvist.

6. **Främja ungas företagande i grundskola och gymnasium.**
   Säkerställ att entreprenörskap finns kvar i läroplanerna i skolan och låt fler få starta företag i grundskola och gymnasiet genom att möjliggöra för Ung Företagsamhet i fler klassrum och på samtliga nationella gymnasieprogram. Det måste gå att få sitt UF-företag att växa utan att det drabbar en hel familj genom exempelvis lägre försörjningsstöd.

7. **Låt kvinnors företagande ta plats.**
   Sverige ligger i botten i EU sett till andelen företagande kvinnor. Det är orimligt. Ta fram statistik på kvinnors ägande i företag, ställ krav på det statliga riskkapitalet och innovationsstödet för att göra det jämställt och se över trygghetssystemen så de inte missgynnar entreprenörer.

1.3. En stärkt vardagsekonomi

Vardagen har blivit dyrare. Många hushåll upplever en pressad ekonomi, där mat, el och boende gröper hål i plånboken. Många avgifter och kostnader har på kort tid rusat i höjden. Den ekonomiska tryggheten har minskat för alldeles för många svenska hushåll.

Den ekonomiska tryggheten har minskat för alldeles för många svenska familjer.

För att stärka deras ekonomi måste det löna sig bättre att arbeta. De måste få behålla mer av lönen. Samtidigt krävs åtgärder som sänker kostnader och riktar stöd till dem som har det tuffast.

1. **Sänk inkomstskatten särskilt för de med låga inkomster.**
   Det ska alltid löna sig att ta ett arbete och fler hushåll med små marginaler ska ha mer att röra sig med. Därför är det prioriterat att sänka skatten underifrån..

2. **Sänk kostnaderna på el.**
   Bromsa höjningarna av elnätsavgifterna, pausa effektavgifterna och sänk elskatten. På så vis kommer de orimliga elkostnaderna kunna dämpas och fler människor få mer pengar i plånboken.

3. **Höj barnbidraget för ensamförsörjande föräldrar.**
   Barn till ensamförsörjande föräldrar löper högre risk att drabbas av barnfattigdom. Inför ett tillägg till barnbidraget, exempelvis som i våra nordiska grannländer, för att stötta de hushåll som har det allra tuffast.

4. **Ökad konkurrens ger mer pengar i plånboken.**
   Priserna och avgifterna för vardagliga produkter och tjänster har ökat drastiskt för vanliga hushåll. Det har blivit dyrare med exempelvis mat, el och veterinärkostnader. Ett gemensamt problem är icke-fungerande marknader där enskilda aktörer har för stor dominans. Konkurrensverket måste få vassare verktyg för att bevaka och utreda monopol och oligopol och kunna vara tuffare i att bryta upp dem. Detta tillsammans med minskat regelkrångel, på både nationell och lokal nivå, kan få små aktörer att ta sig in på marknaderna och konkurrera på lika villkor.

1.4 Skräddarsydd utbildning för alla svenskar

Sverige har en arbetsmarknad där många arbetsgivare inte hittar rätt kompetens, samtidigt som många, särskilt unga och studenter, har svårt att få sina första jobb. Problemet är att utbildning och arbetsliv inte hänger ihop tillräckligt bra. Just nu förändras arbetsmarknaden dessutom snabbt genom AI, digitalisering och den gröna omställningen. Det gör att fler kommer behöva vidareutbilda sig och byta jobb, ibland flera gånger under livet.

För att det ska fungera bättre behöver fler utbildningar, särskilt yrkesutbildningar, leda till jobb. Fler måste få chans att skaffa arbetslivserfarenhet tidigt, och det ska bli enklare att ställa om mitt i livet.

Fler måste få chans att skaffa arbetslivserfarenhet tidigt, och det ska bli enklare att ställa om mitt i livet.

1. **Stärk möjligheten att bygga på kunskaperna mitt i livet.**
   Bygg ut och utveckla omställningsstudiestödet till en Kunskapsväxel så att många fler kan ta del av det, särskilt de som vill växla upp sina kunskaper eller växla mitt i karriären till ett nytt yrke, särskilt bristyrken. Gör det möjligt att läsa kortare, mer flexibla kurser. Kurser som stärker kompetensen ska aldrig ses som en löneförmån, så att incitamenten stärks för företag att investera i medarbetares kunskaper.

2. **Fler lärlingar för företagen och för jobben.**
   För många praktiska yrken behövs inte långa utbildningar i klassrum, utan att praktisk kunskap överförs från en kunnig person. Att vara lärling på ett företag möjliggör precis detta. Inför ett nytt sammanhållet lärlingssystem där lärlingar får lön och tydliga krav och mottagande företag får kompensation för att de lär upp lärlingar. Lärlingsprogrammet ska resultera i ett yrkesbevis. Fler handledare med ett handledaravdrag som sänker skatten för de som bidrar med sin arbetstid för lärlingar.

3. **Bygg ut och förbättra yrkesutbildningarna.**
   Fler ska kunna läsa en utbildning på Yrkeshögskolan (YH) och fler YH-utbildningar ska leda till jobb. Utbildningarna ska utgå från det lokala näringslivets behov och även lyssna in små och växande företag, snarare än centrala analyser. Yrkesprogram på gymnasiet och yrkesvux bör stärkas och fler utbildningar ska kunna ske helt eller delvis på distans för att utbildningsmöjligheterna ska komma närmare människor i hela landet.

4. **Säkra kompetens från arbetskraftsinvandring och stoppa kompetensutvisningarna.**
   Det höga lönegolvet för arbetskraftsinvandrare är skadligt för svensk tillväxt då företag blir av med anställda som utvisas och får svårare att rekrytera nya medarbetare. Låt arbetsmarknadens parter själva besluta om lönegolv, och sluta utvisa människor som arbetar och gör rätt för sig.

5. **Studentmedarbetare som ny anställningsform för att studenter ska komma in på arbetsmarknaden.**
   Minska akademikerarbetslösheten genom en ny anställningsform som gör att företag kan anställa fler studenter under deras studietid. Fler studenter får då relevant erfarenhet för sin utbildning och många kan få jobb på arbetsplatsen när studierna avslutats.

6. **Skrota fribeloppet för studenter.**
   Främja arbetslinjen genom att låta studenter arbeta extra vid sidan av studier och skapa sig arbetslivserfarenhet utan att det påverkar lånedelen av studiemedlet. På så vis blir kopplingen till arbetsmarknaden starkare och ekonomin för studenter tryggare.

1.5 Skapa fler och billigare bostäder

Sverige lider av allvarlig bostadsbrist, som bara väntas förvärras. Boverket uppskattar att minst en halv miljon bostäder behöver byggas till 2034, men byggandet är inte nära att nå dit.

Bostadsbristen begränsar människors frihet och håller tillbaka Sveriges utveckling. För att unga ska kunna flytta hemifrån, för att familjer ska få en trygg bostad och för att företag ska kunna rekrytera krävs en fungerande bostadsmarknad. Idag ser vi hur höga hyror, långa köer och brist på nya bostäder gör att allt fler stängs ute.

För att unga ska kunna flytta hemifrån, för att familjer ska få en trygg bostad och för att företag ska kunna rekrytera krävs en fungerande bostadsmarknad.

För att lösa bostadskrisen krävs politiska reformer som gör det enklare att bygga, billigare att bo och möjligt för fler att komma in på bostadsmarknaden. För att fler bostäder faktiskt ska bli verklighet måste regelverken bli enklare och mer flexibla. Och för att systemfelen ska åtgärdas på riktigt krävs breda och långsiktiga överenskommelser.

1. **Bygg gemensamt för Sveriges tillväxt.**
   Kommunerna ska inte ensamma bära ansvaret för att få fram de bostäder som behövs. Staten, regionerna och kommunerna ska ta gemensamt ansvar för bostadsbyggande, infrastruktur för bil, kollektivtrafik och cykel, samt markanvändning genom en permanent Sverigeförhandling. Då kan vi bygga där människor vill leva, där företag behöver arbetskraft och där hela samhället måste fungera.

2. **Bygg bort utanförskapsområdena.**
   Genom att bygga mer, bygga blandat och bygga som folk faktiskt vill bo kan vi skapa tryggare städer för alla. Det kräver samarbete mellan kommuner och staten.

3. **En bostad även för den med lägre inkomster.**
   Genomför en bostadssocial reform som gör det möjligt för människor med svag ekonomi att få tillgång till bostäder med rimliga hyror, både i nyproduktion och befintligt bestånd.

4. **Enklare och snabbare att bygga.**
   Ge kommuner större frihet att undanta områden från bygglov och vissa byggregler, så att fler bostäder kan byggas till lägre kostnad och på kortare tid.

5. **Gör det möjligt att bygga i landsbygderna.**
   Justera redovisningsreglerna så att det blir möjligt för bostadsbolag att bygga även på orter med lägre marknadsvärden. Rikta statliga kreditgarantier för att underlätta för både företag och privatpersoner att få lån till nybyggnation i landsbygder.

6. **Sök en bred bostadsöverenskommelse som håller över tid.**
   Vi kan inte låta politiska låsningar stå i vägen för en fungerande bostadsmarknad. Vi vill under nästa mandatperiod se långsiktiga lösningar där vi tar bort de hinder som håller tillbaka byggandet och stänger ute människor från bostadsmarknaden..

1.6 . AI och ny teknik som skapar fler jobb i en ny ekonomi

Den teknologiska utvecklingen går snabbt och artificiell intelligens omformar just nu både arbetsmarknaden och ekonomin i grunden. Sverige har goda förutsättningar att leda den digitala omställningen, med banbrytande forskning, innovation, entreprenörskap, samt världsledande startups och scaleups. Denna potential är grunden för framtidens jobb och välstånd. Helt centralt är också att bli bäst på tillämpning av AI både i privat och offentlig sektor. Tyvärr bromsar politiska hinder tillväxten, kompetensförsörjningen brister och vägen in på arbetsmarknaden blir längre för många, inte minst för unga och nyutexaminerade. Istället för en möjlighet kan det bli en risk, om det inte går att skapa nya jobb eller om människor i Sverige inte kan ta de nya jobben.

Sverige ska vara ett land där AI och digitalisering skapar fler möjligheter, fler företag och fler jobb i hela landet.

För att vi ska lyckas i den nya ekonomin krävs en politik som gör det lättare för företag att växa, anställa och använda ny teknik, samtidigt som fler människor rustas för dessa framtidsjobb. Vi måste välkomna talang, stärka innovationskraften, förbättra matchningen mellan utbildning och arbetsliv och se till att också små och växande företag kan nyttja digitaliseringens och AI:s potential. Se till så att små företag också kan växa med anställda och kapital i Sverige. Det handlar om att stärka vår konkurrenskraft och säkerställa att trygghetssystemen fungerar när arbetslivet förändras. Sverige ska vara ett land där AI och digitalisering skapar fler möjligheter, fler företag och fler jobb i hela landet.

1. **Lägg om jobb- och utbildningspolitiken för AI-eran.**
   Utbildning, omställningsstöd och arbetsmarknadspolitik ska anpassas till hur AI förändrar jobben, så att fler människor kan ta nya jobb när arbetslivet ställs om. Skapa en struktur för löpande analys och reformförslag utifrån AI:s påverkan på arbetsmarknaden och utbildningssystemet, för att Sverige ska ligga steget före i omställningen.

2. **Bredda och förenkla forskningsavdraget för ett innovativt näringsliv.**
   Definitionen av Forsknings- och utvecklingsavdraget behöver breddas för att även mindre företag ska kunna ta del av det. Sverige ligger i framkant i innovation och forskning och med bredare avdrag kan fler företag skapa nya innovationer och utveckla sina produkter som leder till fler jobb.

3. **Etablera ett nationellt AI-center i världsklass.**
   Inrätta ett AI-center som samlar forskning, beräkningskraft och näringsliv för att attrahera internationell spetskompetens och stärka Sveriges position som ledande AI-nation.

4. **Säkra tillgången till data för mer innovation.**
   Offentlig data ska göras tillgänglig i mycket större utsträckning, med tydliga standarder och skydd för integritet. Digital infrastruktur och datadelning driver innovation som är grundläggande för forskning och svenska företags utveckling.

5. **Säkra tillgången till risk- och uppskalningskapital.**
   Sverige ska vara världsledande på att locka kapital till nya företag så att framtidens storbolag inte ska behöva flytta utomlands för finansiering. Fler branscher och företag ska kunna ta del av förmånliga regler för personaloptioner. Skattesystemet behöver vara internationellt konkurrenskraftigt.

6. **Fler företag ska kunna använda AI.**
   Skapa bättre möjligheter och sänk trösklarna för små och medelstora företag att ta till sig AI-teknik, särskilt genom att löpande förmedla ledande AI-forskning till så många småföretag och entreprenörer som möjligt. Minska gapet i AI-användning mellan små och stora företag.

7. **Säkra trygg och ansvarsfull användning av AI.**
   AI ska användas där den gör nytta, men alltid med tydliga regler som skyddar känsliga data, den personliga integriteten och människors rätt att förstå beslut som påverkar deras liv.

8. **Stärk möjligheten att ställa om mitt i livet.**
   Bygg ut och utveckla omställningsstudiestödet till en Kunskapsväxel så att fler kan ta del av det och utbilda sig, särskilt bristyrken, och gör det möjligt att läsa kortare, mer flexibla kurser.

9. **Inför ett startupvisum.**
   Välkomna forskare och entreprenörer som vill komma till Sverige. Entreprenörer möts av flera års handläggningstider som skrämmer bort dem från att etablera sig i Sverige. Vi behöver fler entreprenörer, inte färre. Inför därför ett startupvisum och korta handläggningstiderna på Migrationsverket drastiskt.

2.

Utsläppen ska ner.

2. Utsläppen ska ner

Klimatkrisen är vår tids största utmaning, men kan innebära en möjlighet för Sverige. Omställningen handlar inte bara om att minska utsläpp, utan om att bygga ett starkare, rikare och mer självständigt land. Svenska företag leder utvecklingen och Sverige har alla förutsättningar för att vara ledande i omställningen. Vi har stor tillgång på fossilfri el, en stark industri och ett näringsliv i teknologisk framkant som vill ställa om, bara politiken inte hindrar det.

Men idag är vi på väg åt fel håll. Utsläppen minskar inte i den takt som krävs. Under Tidöregeringen har de istället ökat. Samtidigt har utbyggnaden av energiproduktion avstannat. Det har gjort klimatomställningen dyrare och krångligare än nödvändigt för både hushåll och företag, när alternativen till det fossila egentligen är långsiktigt billigare och säkrare än importerad olja. Så ska det inte vara. Omställningen och åtgärderna vi måste vidta ska gå att förstå och de måste fungera i människors vardag. De ska göra det enklare och billigare att välja rätt, inte svårare. De ska sänka kostnader över tid, inte öka dem. Och de ska skapa jobb och tillväxt i hela landet.

Sverige är idag fortfarande onödigt och skadligt beroende av fossila bränslen i transporter, industri och jordbruket. Det gör oss sårbara både ekonomiskt och säkerhetspolitiskt. När vi importerar fossil energi stärker vi oftast auktoritära regimer och gör oss själva mer utsatta. Vårens blockad av Hormuzsundet har visat hur snabbt ett sådant fossilberoende kan slå hårt mot svenskarnas vardag.

Att bryta det beroendet är därför inte bara en klimatfråga. Det är en fråga om frihet, säkerhet och ekonomisk utveckling. För att få ner utsläppen krävs en tydlig riktning: elektrifiera där det går, ersätta fossila bränslen med förnybart där elen inte är ett alternativ och ge näringslivet alla de möjligheter de strävar efter för att driva på omställningen i industri, transporter och jordbruk. Samtidigt måste energisystemet byggas ut snabbt, robust och kostnadseffektivt. För att öka takten krävs att avgifter och skatter sänks på det som är hållbar konsumtion och hållbara investeringar, i det som blir en grön skatteväxling utan fossila subventioner.

Sverige ska återta ledartröjan i den gröna omställningen. Svenska hushåll och företag förtjänar ett politiskt ledarskap på alla nivåer, i riksdag, regioner och kommuner, och långsiktiga spelregler och reformer som gör skillnad på riktigt. Centerpartiets klimatpolitik bygger på tre principer: Att utsläppen ska minska, att företagen kan bidra till och driva omställningen med innovationer och enklare regler, samt att den ska fungera i människors vardag.

Sverige kan mer. Vi kan gå före och visa att klimatansvar och tillväxt hör ihop.

Det här vill Centerpartiet göra

Fler elbilar snabbare: gör det billigare att ställa om

Snabbelektrifiera fordonsflottan och underlätta för vanliga hushåll att ha råd att byta bil och sänka sina kostnader och utsläpp genom en kraftfull elbilspremie, med bonus på 50 000 direkt vid köp eller som får ner leasingen för hushåll till så lite som 1500 kronor per månad. Detta kombineras med andra satsningar som gör det billigare och enklare att köpa, äga och ladda både nya och begagnade elbilar.

Mer el till lägre pris

Mer och billigare el genom att massivt bygga ut elproduktionen, så att både hushåll och företag får bättre förutsättningar att ställa om från det fossila.

Grön industri i världsklass

Grön ekonomi där industrin blir fossilfri genom tydliga klimatambitioner, långsiktiga spelregler och stärkta stöd för omställning.

Minska utsläppen här och nu

Minskade utsläpp med biodrivmedel, genom att kraftig utöka produktionen av inhemska biodrivmedel, för befintliga fordon och arbetsmaskiner.

Gör-det-själv med grönt avdrag

Utvidgat grönt avdrag för att hjälpa hushållen att anamma ny teknik, kapa räkningarna och sänka sina utsläpp med hjälp av bland annat energieffektivisering, smart styrning, batterier, solceller och värmepumpar.

Höj klimatambitionerna i EU

Sverige ska driva på för högre klimatambitioner i EU och stå upp för en europeisk klimatpolitik som stärker konkurrenskraften, slopar fossila subventioner, minskar utsläppen och gör oss mindre beroende av fossila diktaturer. Sveriges regering ska vara den europeiska klimatpolitikens främsta försvarare, eftersom det är både bra för klimatet och för svenska jobb. Sverige ska ansöka om att vara värd för ett kommande FN-toppmöte om klimatet för att visa politiskt ledarskap och återta ledartröjan i det globala klimatarbetet.

2.1 Grönare företag och industri för ett rikare Sverige

Sverige är världsledande i den gröna industrin. Det är en styrka vi vill bygga vidare på genom att elektrifiera, bygga ut fossilfri el och använda mer återvunnet material. På det sättet skapar vi nya jobb, stärker konkurrenskraften och minskar utsläppen samtidigt. Men de senaste årens ryckighet i klimatpolitiken har förstört den gröna industrins hemmamarknad och skapat osäkerhet kring förutsättningarna för omställningen. Det har ökat utsläppen och inneburit mindre grön tillväxt. För att återta ledartröjan krävs snabbare tillstånd, bättre villkor för investeringar och en politik som gör det lönsamt att ställa om. Klimatomställningen ska drivas av innovation, företagande och fler jobb i hela landet.

1. **Fossilfri ekonomi.**
   Sveriges ekonomi ska bli fossilfri och vi ska stärka vår tillgång till teknik, mineraler och råvaror som behövs för att elektrifiera industri och transporter. Statliga investeringar ska vara fossilfria och det offentliga pensionskapitalet ska lämna fossila investeringar.

2. **Snabbare tillstånd på plats.**
   Miljöbalken måste reformeras så att tiden för tillståndsprocesser halveras, omfattningen begränsas och målkonflikter mellan lokal miljöpåverkan och stor klimatnytta kan hanteras bättre. Skapa snabbspår för lågriskprojekt och lagstadga om tidsgränser för att hantera ansökningar. Genomför andra färdigutredda förslag för snabbare tillståndsprocesser.

3. **Bygg ut elnätet snabbare.**
   Halvera ledtiderna för elnätsutbyggnad och anslutning och lägg en mer offensiv plan för utbyggnad så att industrier och ny elproduktion kan komma på plats.

4. **Öka stödet till industrins omställning.**
   De delar av svensk industri som har svårast att bli fossilfria behöver rätt förutsättningar för att ställa om eller fånga in koldioxid. Därför vill vi förstärka industriklivet och införa nya modeller för att minska riskerna i omställningen kopplat till reglerna för EU:s utsläppshandel. Säkra hemmamarknaden för företagen. Innovationer ska gynnas genom nära samarbete mellan forskning och näringsliv.

5. **Utveckla Accelerationskontoret.**
   Utöka uppdraget till att aktivt utveckla lösningar med statliga, regionala, kommunala och privata aktörer för att möjliggöra och underlätta näringslivets klimatomställning.

6. **Skarpa klimatkrav i upphandling.**
   Offentlig upphandling ska användas för att skapa marknader för fossilfria material och produkter. Det ger företag trygghet att investera.

7. **Fler ellastbilar och bättre laddning.**
   Öka och förenkla stödet till lätta och tunga ellastbilar, bygg ut laddningen och inför avgifter som gör att utländsk fossil godstrafik bättre bär sina kostnader.

8. **Ett klimattoppmöte i Sverige.**
   Sverige ska ansöka om att arrangera något av kommande FN-toppmöten om klimatet (COP) för att visa politiskt ledarskap och återta ledartröjan i det globala klimatarbetet

2.2 Alla ska ha råd att ställa om

Klimatomställningen ska fungera i människors vardag, för barnfamiljer, pendlare och andra i hela landet. Småföretag och åkerier ska också klara av att ställa om. Fossilberoendet gör Sverige sårbart, samtidigt som alternativen inte alltid är tillräckligt tillgängliga eller är för dyra.

För att göra omställningen möjlig krävs lösningar som både minskar utsläppen och sänker kostnaderna. Elektrifiering där det går och förnybara drivmedel där de gör störst nytta ska göra det enklare, billigare och tryggare att välja rätt.

För att göra omställningen möjlig krävs lösningar som både minskar utsläppen och sänker kostnaderna.

1. **En riktig elbilsbonus.**
   Alla ska få chans att byta till miljöbil med en kraftfull miljöleasing för 1 500 kronor i månaden och en riktig elbilsbonus på 50 000 kronor direkt vid köp som gör ny eller begagnad miljöbil mycket billigare än idag i hela landet. Bonusen behöver kompletteras med andra åtgärder så som differentierade trängselavgifter och sänkt skatt på att ladda.

2. **Tanka svenskt: Sverige kan producera sitt eget drivmedel.**
   Alla ska kunna tanka svenskt med förnybart bränsle i tanken med låga priser vid pump. Sänk skatten på förnybart i alla led och låt staten vara garant för tillgången på förnybart bränsle för svenska hushåll och företag. Upphandla en strategisk reserv av svenskt biodrivmedel till så låg kostnad som möjligt, för att pressa priset på förnybart jämfört med fossilt för konsumenter. Det ska alltid löna sig att köra klimatsmart. Det gör dessutom Sverige mindre sårbart.

3. **Ett rättvist reseavdrag.**
   Inför ett färdmedelsneutralt och rättvist reseavdrag som tydligt gynnar de som bor i landsbygder och fungerar bra i hela landet.

4. **Gör det själv-stöd.**
   Utvidgat grönt avdrag för att hjälpa hushållen att anamma ny teknik, kapa räkningarna och sänka sina utsläpp med hjälp av bland annat energieffektivisering, smart styrning, batterier, solceller och värmepumpar.

5. **Underlätta för mer egen elproduktion.**
   Lätta på regler och gynna ekonomiskt de som bidrar med egen produktion av solel och lagring som bidrar med systemnytta och el till nätet. Möjliggör för att bygga balkongkraftverk för solenergi.

2.3 Billig el och robust energiförsörjning

Sverige kan bygga ett energisystem som ger lägre elpriser, stärker företagen och driver klimatomställningen framåt. Med mer fossilfri el, starkare elnät och smartare lösningar kan vi skapa ett robust system som fungerar för både hushåll och företag i hela landet.

Med mer fossilfri el, starkare elnät och smartare lösningar kan vi skapa ett robust system som fungerar i hela landet

För att nå dit måste elproduktionen öka snabbt och kostnadseffektivt, samtidigt som lagring, flexibilitet och lokal acceptans stärks. Ett sammanhållet energisystem är avgörande för att pressa ner utsläppen, minska sårbarheten och ge stabila och rimliga elpriser över tid.

1. **Bygg ut den fossilfria elproduktionen kraftigt.**
   Sverige ska ha mer av den elproduktion som ger mest effekt till lägst kostnad. Idag bromsas utbyggnaden av osäkra marknadsvillkor, otydliga spelregler, bromsande politik och höga risker. Vi vill ha en teknikneutral energiöverenskommelse som gör det enklare att bygga ny elproduktion utan att förnybara energislag missgynnas. Korta tillståndsprocesserna för att bereda väg för en snabb utbyggnad av alla förnybara kraftslag.

2. **Mer av pengarna ska stanna där elen produceras.**
   Se till att en större del av värdet från vatten- och vindkraft stannar lokalt där det produceras, för stärkt rättvisa och ökad acceptans, med ersättning till närboende, kommunen och för utveckling av omkringliggande områden.

3. **Sänk kostnaden för elen.**
   Vi vill bromsa höjningarna av elnätsavgifterna, pausa effektavgifterna och sänka elskatten. Inför en samlad elräkning som visar samtliga kostnader för elförbrukning, elnätsavgifter och skatter för att ge full översikt för konsumenter om deras samlade energikostnader.

4. **Mer vindkraft till havs: bygg kablarna.**
   Peka ut områden för havsbaserad vindkraft och auktionera ut rättigheterna att bygga vindparker där. Använd flaskhalsintäkterna för att bygga nätanslutningar. Så skapar vi förutsägbarhet för investeringar och gör att de kan komma till stånd snabbare.

5. **Mer el från befintliga resurser.**
   Ta fram en strategi för att höja effekten i vattenkraften och kraftvärmen och bättre använda befintlig fossilfri elproduktion. Ge bättre betalt för den systemnytta som batterier, storskalig lagring, vattenkraft, kraftvärme, biogas och kärnkraft bidrar med, så att elsystemet blir robustare och fler stabiliserande lösningar kan bära sig ekonomiskt.

6. **Stärkt funktion och miljöanpassning för vattenkraften.**
   Vattenkraftens funktion för elproduktion, kulturmiljöer, vattenreglering och landsbygdernas livskraft måste säkras och stärkas. Samtidigt behöver särskilt skyddsvärda fiskbestånd och andra miljövärden värnas. En inventering av miljövärden i våra vattendrag ska genomföras för att säkerställa att miljönyttan blir maximal i förhållande till de politiskt beslutade energi- och effektförlusterna. Vattenförvaltningen bör samtidigt ses över.

2.4. Sverige ska rustas för ett förändrat klimat

Sverige ska klara klimatförändringarna genom trygga städer, robust infrastruktur och en livsmedelsförsörjning som håller. Effekterna märks redan i översvämningar, torka, värmeböljor och hot mot dricksvatten.

För att stå bättre rustat behöver Sverige ett systematiskt arbete med klimatanpassning i hela landet. Samhället ska förebygga risker, skydda viktiga funktioner och ge människor och företag bättre förutsättningar att hantera ett förändrat klimat.

För att stå bättre rustat behöver Sverige ett systematiskt arbete med klimatanpassning i hela landet.

1. **Säkra vattnet.**
   Stärk vattenberedskapen med åtgärder som förebygger översvämningar, håller kvar vatten i landskapet och motverkar brist på dricksvatten och en fungerande avloppshantering. En vattenkommission med mandat att hantera frågorna ska tillsättas.

2. **Klimatsäkra våra städer.**
   Gör städer grönare och mer hållbara med fler träd, dammar, gröna tak och andra lösningar som ger svalka vid värmeböljor och minskar risken för översvämningar.

3. **Mer stöd till klimatanpassning.**
   Kommuner ska få bättre stöd för att planera och genomföra åtgärder mot klimatrelaterade risker. Det gör att fler åtgärder kan genomföras i tid.

4. **Rusta de gröna näringarna för ett annat klimat.**
   Sveriges bönder och skogsägare står i frontlinjen i ett föränderligt klimat. Därför vill vi satsa på både forskning och konkreta åtgärder för att rusta svensk växtodling, djurhållning och skogsbruk för morgondagens klimat.

2.5 Ren natur, rent vatten och en giftfri vardag

Sverige ska ha ren natur, friska hav, stor artrikedom och en vardag fri från farliga kemikalier. Det är grunden för människors hälsa, starka ekosystem och ett hållbart samhälle.

För att vända utvecklingen krävs ett starkare miljöarbete som går hand i hand med klimatpolitiken. Värdefull natur ska skyddas, haven återhämta sig och farliga ämnen fasas ut, så att vi kan lämna över ett friskare Sverige till nästa generation.

Värdefull natur ska skyddas, haven återhämta sig och farliga ämnen fasas ut, så att vi kan lämna över ett friskare Sverige till nästa generation.

1. **Inför ett förbud mot PFAS.**
   Förbudet införs över tid, bör omfatta hela EU och gälla för hela gruppen av högfluorerade ämnen, eller ”evighetskemikalier”, med första prioritet mot konsumentnära produkter.

2. **Rädda Östersjön med en gemensam krisplan.**
   Sverige ska ta initiativ till en återhämtningsplan tillsammans med länderna runt Östersjön. Det stärker arbetet för friskare hav och minskade utsläpp.

3. **Prioritera det småskaliga fisket.**
   Ge förtur i kvoterna av sill och strömming till det småskaliga och kustnära fisket som fiskar med andra redskap, på andra platser och under andra tidsperioder jämfört med det storskaliga fisket. Säkerställ fortsatta möjligheter till småskaligt fiske efter siklöja, lax och andra kustnära arter. Värna rätten att fiska på eget vatten.

4. **Freda de känsligaste miljöerna från gruvdrift.**
   Nej till brytning i alunskiffer och skydda det kommunala vetot vid uranbrytning.

5. **Ställ om till en cirkulär ekonomi.**
   Skatter och incitament ska gynna reparation, återbruk och återvinning, bland annat genom sänkta arbetsgivaravgifter och breddade avdrag. Det minskar avfall och resursanvändning.

6. **Förbättra naturvården och återställ den biologiska mångfalden.**
   Naturreservat ska restaureras, urskogar skyddas och arbetet mot invasiva arter intensifieras. Det gynnar ekosystemen på land och i vatten.

2.6 Skogen bidrar till klimatomställningen

Sverige ska vara en global förebild för hur skogen bidrar till klimatomställningen. Genom att binda kol, ersätta fossila material och skapa förnybara produkter kan skogen både minska utsläppen och stärka svensk ekonomi.

För att ta tillvara skogens fulla klimatnytta krävs ett aktivt och hållbart brukande med stark äganderätt och långsiktiga spelregler. Det är också grunden för att utveckla och stärka naturvärden i skogen. Skogen kan bidra till både klimatnytta, jobb och utveckling i hela landet.

Genom att binda kol, ersätta fossila material och skapa förnybara produkter kan skogen både minska utsläppen och stärka svensk ekonomi.

1. **Skogen är en del av lösningen.**
   Värna skogens klimatnytta och stå upp för det hållbara svenska skogsbruket. EU-regler behöver reformeras så att de blir förenliga med verkligheten i svenska skogar och ska genomföras på ett sätt som stärker både klimatnyttan och skogens roll i svensk ekonomi, inte detaljreglerar brukandet.

2. **Mer tillväxt i skogen.**
   Inför ett mål om 30% ökad tillväxt till 2050. Det bästa sättet att öka både kolinlagring och substitutionseffekten från bioprodukter är att öka tillväxten av biomassa.

3. **Mer förädling i Sverige.**
   Satsa på testbäddar, pilotanläggningar och industrikluster som gör att mer av den svenska skogen kan förädlas i Sverige till nya material, produkter och jobb. Ta fram en nationell bioekonomistrategi och uppmuntra regionala bioekonomistrategier.

4. **Stärk äganderätten i grundlagen.**
   Stärk äganderätten och garantera ersättning för inskränkningar. Gör naturvårdskontots tidsfrist till 20 år och ersättningsfonden ska täcka fjällnära skog.

5. **Sprid ägandet i hela landet och få fler skogsägare.**
   Ge tusentals fler svenskar möjlighet att bli skogsägare genom att sälja delar av Sveaskogs mark till enskilda, samtidigt som de mest värdefulla naturmarkerna stannar i statlig ägo. Bolag ska ej få ta del av detta och ska generellt inte kunna utöka sin andel av den produktiva skogsmarken. Så skapar vi också en ny balans där det folkliga skogsägandet kommer i första hand, inte stat eller bolag. Intäkterna från försäljningen ska användas till hållbarhetssatsningar och minskade utsläpp i de gröna näringarna.

3.

Bättre vård, skola och omsorg för fler.

3. Bättre vård, skola och omsorg för fler

Sverige ska ha en välfärd i världsklass, där du får vård i tid när du blir sjuk, där skolan ger varje barn kunskap och en bra start i livet och där du kan åldras med trygghet och värdighet. Sverige har resurser, kompetens och erfarenhet för att klara det. Men då måste politiken fokusera på rätt saker: fler som arbetar i välfärden, bättre användning av resurserna och system som inte hindrar, utan underlättar för och stöttar dem som verkligen gör jobbet.

Idag fungerar det inte så. Vårdköerna är fortsatt långa. För många får vänta för länge på behandling. Barn och unga med psykisk ohälsa fastnar i köer istället för att få hjälp i tid. Skolan sviker också: alltför många elever lämnar grundskolan utan fullständiga betyg, ordningen i klassrummen brister och elever som behöver stöd får det inte i tid.

Personal inom vård, skola och omsorg vittnar om en arbetsvardag där tiden inte räcker till och där administration och detaljstyrning tar över på bekostnad av kärnuppdraget. Lager efter lager av krav, system och kontroller har byggts upp och på bara ett decennium har antalet administratörer och chefer utan bakgrund i välfärdens professioner ökat med nästan femtio procent. Många i välfärdsyrken känner samvetsstress, för att de inte hann trösta det ena barnet medan det andra behövde gå på toaletten. Eller för att tiden inte räckte till att prata en stund med den ensamma äldre kvinnan under hemtjänstbesöket.

Problemen ser inte lika ut i alla delar av landet. På landsbygderna och i mindre orter försvinner vårdcentraler, skolor och annan samhällsservice. Avstånden ökar och det blir svårare att få vård eller utbildning nära sitt hem. I storstäderna är trycket istället högt, med långa köer, hög belastning och stora skillnader i livschanser mellan områden som ligger nära varandra.

Men resultatet är detsamma: En välfärd som inte fungerar som den ska och som skiljer sig åt beroende på var du bor. Det undergräver tilliten till välfärden och samhället i stort. När människor inte kan lita på att vården finns där, att skolan ger alla barn samma chans eller att äldreomsorgen fungerar, då försvagas också framtidstron. Lösningarna från andra stavas ofta mer centralisering och byråkrati, istället för nära vård och fler småskaliga lösningar där människor bor.

Det behöver inte vara så. Centerpartiets utgångspunkt är att välfärden ska fungera i hela landet och genom hela livet. Den ska vara nära, tillgänglig och av hög kvalitet oavsett var du bor. Den ska präglas av egenmakt, för såväl patienter och elever, som för alla som jobbar i den.

Det kräver att vi kortar köerna, höjer kvaliteten, stärker kompetensförsörjningen och ger personalen bättre villkor. Vi måste också minska byråkratin och ge större utrymme för professionerna att göra sina jobb. Kvaliteten ska alltid stå i centrum. Välfärden ska präglas av ansvar, transparens och höga krav oavsett vem som driver verksamheten. Den som missköter sig ska bort.

Sverige kan mer. Människor i hela landet förtjänar en välfärd som fungerar.

Det här vill Centerpartiet göra

Dagens barn och unga ska bli den friskaste generationen någonsin.
För många barn och unga mår dåligt och fastnar i köer där hjälpen kommer för sent. Rekordsatsa för ungas psykiska hälsa. Sätt in stöd tidigt, stärk elevhälsan och bygg ut psykiatrin för både barn och vuxna så att fler får hjälp när de behöver den.

Kapa vårdköer och ge alla en fast läkarkontakt
Ingen ska behöva vänta i månader eller år på vård. Bygg ut den nära vården och ge fler tillgång till rätt kompetens i tid. Alla ska ha en fast läkarkontakt som känner dig och håller ihop din vård – så att du får tryggare och bättre behandling.

Bygga en trygg skola där varje elev lyckas
För många elever lämnar skolan utan att ha fått rätt stöd. Satsa på fler lärare och pedagoger i skolan, tydliga kunskapskrav och tidigare insatser för dem som behöver hjälp.

Kasta ut byråkrati och oseriösa aktörer
För mycket resurser i välfärden går till administration istället för till människor. Minska krånglet så att mer tid och pengar går till vård, skola och omsorg. Skärp kraven så att oseriösa aktörer och fusk försvinner och kvaliteten sätts främst.

3.1 Vårdköerna ska bort i hela landet

Alltför många fastnar i långa vårdköer. Den som är sjuk får ibland vänta i månader eller år. Samtidigt räcker inte personalen till och vården är för dåligt organiserad. Resultatet blir att människor inte får hjälp i tid.

För att kapa köerna krävs fler i vården och en mer effektiv struktur. Primärvården ska byggas ut, vården organiseras smartare och patienten få rätt vård i rätt tid.

För att kapa köerna krävs fler i vården och en bättre struktur. Primärvården ska byggas ut, vården organiseras smartare och patienten få rätt vård i rätt tid.

1. **Få vård i tid och kontakt med din vårdcentral samma dag.**
   Primärvården ska byggas ut med fler vårdcentraler och småskaliga mottagningar nära där du bor, så att fler kan få hjälp tidigt och köerna kortas. Det gör att du snabbare får rätt vård och slipper vänta i onödan. Vårdgarantin som innebär att du kan få kontakt med din vårdcentral via telefon eller e-tjänst samma dag ska gälla överallt och fungera i praktiken.

2. **Fast läkarkontakt för alla.**
   Alla ska ha en fast läkarkontakt som känner dig och samordnar din vård. Det ger trygghet, högre kvalitet och minskar risken för att du bollas runt mellan olika instanser.

3. **Kortare köer till specialistvård genom att söka vård i hela landet.**
   Du ska kunna söka specialistvård där väntetiden är kortast och kvaliteten bäst. Via 1177 ska du enkelt kunna jämföra köer och kvalitet för att göra ett medvetet val.

4. **Mer förebyggande vård och stöd för att ta hand om din hälsa.**
   Genom en nationell strategi för egenvård, digitala verktyg, bättre förebyggande insatser och ett utökat uppdrag för apoteken ska du få stöd att själv påverka din hälsa. Det förebygger sjukdom och avlastar vården. Beroendesjukdomar behöver få ökat fokus.

5. **Lös personalbristen, hela välfärdens grundproblem.**
   Bristen på personal och kompetens ska lösas genom ett tydligare statligt ansvar för kompetensförsörjningen inom välfärden i hela landet. Det gör att du möter en vård som har tid och kapacitet att hjälpa dig.

3.2 Rekordsatsa för ungas psykiska hälsa

Alltför många barn och unga mår psykiskt dåligt idag utan att få hjälp, ibland utan att någon ser dem. Samtidigt möts de av långa köer, brist på tidiga insatser och ett stöd som ofta kommer för sent. Det skapar lidande för den som drabbas och för anhöriga trots att mycket kan förebyggas och behandlas bättre än idag.

Att stärka psykisk hälsa och framtidstro i ung ålder förebygger problem senare i livet.

Det finns ett generationsglapp i den psykiska hälsan idag. Unga vuxna svenskar mår allt sämre och känner mindre livstillfredsställelse, mindre mening i livet och sämre ekonomisk trygghet än äldre åldersgrupper. De upplever också dubbelt så hög ensamhet och tre respektive sju gånger högre nivåer av depression och ångest än de äldsta. Det här måste tas på större allvar. Att stärka psykisk hälsa och framtidstro i ung ålder förebygger problem senare i livet.

För att vända utvecklingen krävs en kraftfull och samordnad satsning där stöd sätts in tidigt, vården byggs ut och ingen faller mellan stolarna. Mer resurser än vad som någonsin lagts tidigare behöver satsas på barns och ungas psykiska hälsa. Psykisk ohälsa ska mötas med tillgänglig vård, starkare förebyggande insatser och ett samhälle som ger barn och unga bättre förutsättningar att må bra.

1. **Elevhälsogaranti inom 24 timmar.**
   Elever ska få kontakt med elevhälsan senast inom ett dygn och möta personal med rätt kompetens om psykisk ohälsa och NPF. Det gör att problem fångas upp tidigt och rätt stöd kan sättas in direkt.

2. **Upptäck problem i tid genom screening i elevhälsan.**
   Regelbundna kontroller av psykisk hälsa ska införas i skolan. Det gör att fler kan få hjälp innan problemen växer och blir allvarliga.

3. **Stöd under hela uppväxten.**
   BVC ska byggas ut och ett sammanhållet hälsoprogram införas med hälsobesök, samtal och föräldrastöd upp till barnet fyller 20 år. Det skapar trygghet och bättre förutsättningar för barns utveckling.

4. **Köerna till barn och ungdomspsykiatrin ska kortas.**
   Alla barn och unga upp till 25 år ska ha en fast vårdkontakt. En trygg övergång till vuxenpsykiatrin ska säkras. Det minskar risken att stöd försvinner i en kritisk fas.

5. **Stärk ungdomsmottagningarna.**
   Ungdomsmottagningar ska finnas i hela landet och utökas upp till 25 år, vara avgiftsfria, tillgängliga digitalt och dygnet runt. Det gör att fler söker hjälp i tid.

6. **Tydliga åldersgränser i appar och sociala medier.**
   Inför krav på att samtliga sociala medieplattformar ska ge åtkomst för tredjepartsaktörer att kunna erbjuda föräldrakontroll, samt tydliga och användarvänliga verktyg för att sätta gränser för skärmtid.

7. **Stärk det som får människor att må bra.**
   Fysisk aktivitet, kultur och sociala sammanhang ska bli mer tillgängliga genom stärkt stöd till föreningar, idrottsliv och studieförbund. Skolan bör ha dagliga pulshöjande aktiviteter och samarbete med lokala idrotts- och friluftsföreningar för att få in mer rörelse under och i samband med skoldagen.

3.3 Den psykiatriska vården ska räcka till för alla som behöver den

Psykisk ohälsa är en av folkhälsans största utmaningar, men vården räcker inte till. För många får vänta för länge, får fel stöd eller faller mellan stolarna när vårdkedjan inte hänger ihop. Samtidigt underskattas andra allvarliga risker, som ofrivillig och långvarig ensamhet bland äldre.

Fler ska få stöd i tid och ingen ska lämnas utan uppföljning.

För att möta behoven krävs att psykiatrin prioriteras högre, med tidigare upptäckt, snabbare hjälp och en starkare vårdkedja från första kontakt till rätt behandling. Fler ska få stöd i tid och ingen ska lämnas utan uppföljning.

1. **Stärk psykiatrin i hela vårdkedjan.**
   Första linjens psykiatri i primärvården ska byggas ut och resurserna till psykiatrin ska stärkas utifrån dess stora andel av den totala sjukdomsbördan. Det gör att fler får hjälp tidigare och att trycket på specialistvården minskar.

2. **Fler specialister i psykiatrin.**
   Fler specialistläkare och psykologer ska utbildas för att minska köerna till BUP och vuxenpsykiatrin. Det gör att fler får rätt vård i tid.

3. **Inför internetbaserad KBT i hela landet.**
   Personer med mildare psykisk ohälsa ska få snabbare och mer tillgänglig behandling. Det gör att fler kan få hjälp innan problemen förvärras.

4. **Aktiv uppföljning efter akutbesök.**
   Alla som söker akut vård för psykisk ohälsa ska följas upp, även de som inte bedöms suicidala. Det minskar risken att människor faller mellan stolarna.

5. **Snabbare tillbaka till arbete.**
   En rehabiliteringsgaranti vid psykisk ohälsa ska säkerställa snabb behandling, bättre samordning och tidiga insatser. Det gör att färre fastnar i lång sjukskrivning.

6. **Förebygg självmord.**
   Gör riktade insatser där behoven är störst. Särskilda insatser för att minska riskgruppers, inklusive mäns, högre andel av suicid. Det räddar liv och riktar insatserna dit de gör mest nytta.

3.4 Stoppa utslagningen i skolan

För många elever lämnar idag skolan utan fullständiga kunskaper. Det stänger dörrarna till jobb och vidare studier. Samtidigt är skolan en avgörande skyddsfaktor mot utanförskap och kriminalitet. När elever inte får rätt stöd i tid riskerar problemen att växa och följa med vidare i livet.

För att alla elever ska klara skolan krävs tydliga kunskapskrav, ordning och reda, tidiga insatser och fler vägar framåt. Skolan ska ge varje elev möjlighet att lyckas, oavsett bakgrund, och vara en trygg plats där kunskap är en tydlig väg till jobb och framtidstro.

För att alla elever ska klara skolan krävs tydliga kunskapskrav, ordning och reda, tidiga insatser och fler vägar framåt.

1. **Öppna fler vägar till jobb.**
   Gör det möjligt att söka yrkesprogram även utan full behörighet, med genomsnittsbetyg på godkänd nivå eller yrkesprov, så att fler elever får en väg vidare.

2. **Stärk det svenska språket tidigt.**
   Inför obligatorisk svenskundervisning för elever som behöver det, även efter skoltid eller på lov, så att fler når kunskapsmålen.

3. **Rätt stöd i tid.**
   Reformera skolplikten så att elever deltar i extra undervisning som lovskola eller intensivstöd när det behövs. Säkra samtidigt rätten till stödinsatser utifrån behov.

4. **Fler ska få gå i en förskola som lägger grunden för lyckad skolgång.**
   Vi vill ge alla rätt till allmän förskola från två års ålder, införa ett barnskötarlyft och ställa tydliga krav på kunskaper i svenska för all personal och ge tidigt stöd till de barn som behöver extra stöd i svenska.

5. **Ge alla AI-kunskap.**
   Säkerställ att alla elever får grundläggande kunskap och färdigheter i AI samt källkritik för att klara framtidens arbetsliv.

3.5 Fler lärare i skolan

Allt börjar med en bra lärare. Många lärare pressas idag av stora klasser, hög arbetsbelastning och en växande administration. Detaljstyrning och politiska pekpinnar begränsar professionens utrymme, trots att det är lärarna, rektorerna och skolorna som bäst vet vad som fungerar för eleverna.

För att stärka skolan behöver tilliten till lärarna öka. Vi behöver en tillitsskola som innebär mindre detaljstyrning och större professionellt ansvar i klassrummet. Fler lärare och pedagoger ska finnas nära eleverna, personaltätheten ska öka och mer tid ska gå till undervisning. Då kan fler elever lära sig mer, känna trygghet och få en bättre skolgång.

Vi behöver en tillitsskola som innebär mindre detaljstyrning och större professionellt ansvar i klassrummet.

1. **Mer personal i skolan.**
   Elever behöver få rätt stöd och studiero. Prioritera fler lärare och pedagoger så att elever får mer hjälp i undervisningen, bättre studiero och en tryggare skolmiljö.

2. **Locka fler lärare till skolor i hela landet.**
   Inför ett nationellt lönetillägg för lärare i skolor med låg andel behöriga lärare, ofta små åldersintegrerade landsbygdsskolor och skolor i utsatta områden.

3. **Mer undervisningstid – mindre administration.**
   Ge lärare reglerad planeringstid och flytta administrativa uppgifter till annan personal, så att mer tid kan läggas på eleverna.

4. **Alla lärare ska vara behöriga.**
   Säkerställ att fler lärare blir behöriga genom vidareutbildning och bättre tillgång till lärarutbildning i hela landet. Om tio år ska alla lärare vara behöriga.

5. **Stärk skolornas frihet.**
   Ge skolor större möjlighet att själva fördela resurser så att mer går till undervisning, fler vuxna och bättre stöd där det behövs som mest.

3.6 En skola där alla elever kan lyckas

För många elever, särskilt de med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, blir skolan en kamp istället för en möjlighet. Föräldrar tvingas slåss för stöd som borde vara självklart, och barns skolgång avgörs ibland av familjens resurser snarare än elevens behov. Det är ett system som sviker både elever och familjer.

För att alla elever ska få rätt stöd behöver skolan utgå från elevens behov och skapa en miljö där alla kan lyckas. Det kräver tydligare rättigheter, bättre anpassningar och mer resurser nära eleverna i klassrummet.

För att alla elever ska få rätt stöd behöver skolan utgå från elevens behov och skapa en miljö där alla kan lyckas.

1. **Stärk elevens rättighet till stöd och trygghet.**
   Med en elevlag som tydliggör elevens rätt till stöd och trygghet ger insatser efter behov och inte diagnos. Nuvarande skollag har ett alltför svagt elevperspektiv vilket drabbar elever och föräldrar när utlovat stöd uteblir. Det ska inte krävas en diagnos för att få rätt hjälp.

2. **Mindre klasser – mer studiero.**
   Undvik stora klasser så att varje elev blir sedd och får bättre förutsättningar att lyckas. Mindre grupper är viktigt också i förskolan.

3. **NPF-säkra skolor.**
   Öka kunskapen och anpassningarna för neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, vilket skapar en bättre lärandemiljö för hela klassen.

4. **Ingen elev ska missas.**
   NPF tar sig olika uttryck för flickor och pojkar. Skolan måste ta sitt jämställdhetsuppdrag på allvar och säkerställa att flickor med NPF inte missas.

3.7 Fler ska vilja jobba och stanna i välfärden

Sveriges välfärd står och faller med att det finns tillräckligt många som vill arbeta i den. Idag söker sig för få till vård, skola och omsorg, samtidigt som arbetsvillkoren ofta är för tuffa och möjligheterna att utvecklas för små.

För att stärka välfärden krävs en politik som höjer statusen på Sveriges viktigaste jobb. Fler ska vilja utbilda sig, stanna kvar och utvecklas i välfärdsyrken genom bättre villkor, tydligare karriärvägar och starkare ekonomiska incitament. Arbetsmiljön måste förbättras och styrningen ge utrymme för yrkeskunskap, så att personalen kan göra sitt jobb och du får en tryggare vård, omsorg och skola. Så ger vi mer egenmakt till både de som jobbar i välfärden och de som behöver den. Kompetensutvisningarna av personal måste stoppas.

1. **Utbilda fler för välfärdens behov.**
   Reformera utbildningssystemet och öka samverkan kring utbud, dimensionering, kvalitet och attraktivitet med fokus på välfärdens kompetensförsörjning. Det behövs en kraftig utbyggnad av antalet ST-läkarplatser och fler platser på grundutbildning till läkare och sjuksköterska. Inför fler lärcentrum med lärarutbildning i hela landet.

2. **Fler ska ha råd att utbilda sig och ställa om inom välfärden.**
   Inför lärlingslöner i akuta bristyrken och låt den som vidareutbildar sig inom vård och omsorg behålla hela sin lön under studietiden. Bygg ut omställningsutbildningarna så att det blir lättare att byta jobb inom välfärden när behoven förändras. Välfärdspersonal ska ha rätt till fortbildning och fler möjligheter att specialisera sig.

3. **Bättre villkor och högre löner i välfärden.**
   Det behövs ett skifte med målet att den som utför vården ska få bättre betalt. Yrkesgrupper som särskilt behöver ett lönelyft bör identifieras. Äldre medarbetare ska kunna arbeta kvar längre genom flexibla modeller för ersättning och pensionsavsättning.

4. **Ett nationellt ledarskapsprogram inom vård och omsorg.**
   Chefsutbildning ska vara obligatorisk inom äldreomsorgen och med ett nationellt ledarskapsprogram i fler delar kan fler chefer vara professionsgrundade. Färre medarbetare per chef och ett mer tillitsbaserat ledarskap ska ge bättre förutsättningar i verksamheten.

5. **Bort med minutstyrningen i omsorgen.**
   Förväntningarna på personalen i välfärden ska vara realistiska och möjliga att uppfylla. Den nuvarande minutstyrningen inom omsorgen ska avskaffas, så att arbetet kan utföras med kvalitet och professionellt omdöme.

6. **Trygg kommunikation med tydliga språkkrav.**
   Personal inom vård, omsorg, förskola och skola ska kunna göra sig förstådda och kommunicera med patienter, brukare och elever. Det ska ställas tydliga språkkrav på personalen och obligatorisk utbildning ska tillhandahållas för dem som behöver det. Samtidigt är den flerspråkighet som många besitter en viktig tillgång som ska tas tillvara, inte minst inom äldreomsorgen där allt fler brukare har ett annat modersmål än svenska.

7. **All kompetens behövs.**
   Reglerna för arbetskraftsinvandring ska reformeras så att fler med rätt kompetens kan arbeta i välfärden och näringslivet. Det ska kombineras med utbildning i jobbsvenska så att fler snabbt kan vara med och bidra.

3.8 Trygghet och självbestämmande för äldre

Fler lever allt längre liv, men många äldre möter en vardag där deras valmöjligheter är begränsade, tillgången till vård varierar och stödet inte alltid utgår från individens behov. Det riskerar att minska både livskvaliteten och känslan av självbestämmande.

För att stärka tryggheten och friheten genom hela livet krävs en äldreomsorg som utgår från individen. Äldre ska kunna göra aktiva livsval, få rätt vård i tid och leva ett värdigt och innehållsrikt liv, med inflytande över sin vardag.

För att stärka tryggheten och friheten genom hela livet krävs en äldreomsorg som utgår från individen.

1. **Mer självbestämmande ger trygghet i vardagen.**
   Vid behov av personlig omvårdnad ska den utföras av personal som man känner sig trygg med, exempelvis ska du få välja om en man eller kvinna ska utföra omvårdnaden. Det är en trygghetsfråga, framförallt för kvinnor.

2. **Bättre mat ger ökad livskvalitet.**
   Ett matlyft inom äldreomsorgen ska säkerställa god och näringsrik kost. Om maten upplevs god och måltiden är lustfylld ökar möjligheten att äldre får i sig alla näringsämnen. Den som vill ska kunna välja ett glas vin till maten.

3. **Trygg tandvård.**
   Tandvårdsstödet ska riktas mer till äldre, sjuka och personer med funktionsnedsättning. Den förebyggande och uppsökande tandvården ska stärkas, och det ska bli enklare att driva tandvård även i landsbygder och glesbygd.

4. **Tidigare upptäckt av sjukdom.**
   Ett nationellt äldrehälsoprogram med hälsosamtal, screening och vaccinationer ska införas för exempelvis bältros.

5. **Ingen ska hamna utanför i digitaliseringen.**
   Äldre ska få bättre stöd i att använda digitala tjänster som 1177. Säkerställ att fysiska besök och tillgänglighet på telefon finns kvar som alternativ till digitala kontakter.

6. **Fler ska kunna välja trygghetsboenden.**
   Genom stimulansbidrag till både kommuner och privata aktörer kan fler trygghetsboenden byggas. Det ger fler möjlighet att välja ett boende efter behov.

3.9 Mindre administration och mer tid för människan i välfärden

För mycket av tiden i välfärden går till administration istället för till människor. Krångliga statsbidrag, återrapportering och onödig byråkrati stjäl resurser från vård, skola och omsorg. Bara administrationen av riktade statsbidrag kostar miljardbelopp varje år, pengar som istället skulle kunna användas där de gör verklig skillnad.

Administrationen ska minska och digitaliseringen användas för att förenkla, inte för att skapa mer krångel.

För att frigöra tid och resurser i välfärden krävs en genomgripande förenkling. Administrationen ska minska och digitaliseringen användas för att förenkla, inte för att skapa mer krångel.

1. **Mindre administration av statsbidrag – mer resurser till välfärden.**
   Kommuner och regioner ska befrias från riktade statsbidrag med omfattande ansökningar, villkor och återrapportering. Det gör att mer pengar och tid kan gå direkt till vård, skola och omsorg.

2. **Ta bort onödig byråkrati.**
   Detaljstyrning från staten och det administrativa trycket på välfärden ska minska genom att onödiga regler och krav tas bort. Se över antal myndigheter och krav med mål om bantning. Beslut från riksdag, regering och myndigheter ska också landsbygdssäkras.

3. **Lämna uppgifter en gång.**
   Principen att samma uppgifter bara ska behöva lämnas en gång ska införas. En gemensam myndighetsportal ska göra det enklare för invånare och verksamheter att hantera sina ärenden.

4. **Smart digitalisering.**
   Teknik ska förenkla, inte försvåra. En tydlig strategi för digitalisering ska säkerställa att AI och annan ny teknik används för att effektivisera arbetet, förbättra servicen och frigöra tid inte för att skapa nya parallella system.

5. **Fler i det offentliga Sverige ska dra nytta av AI.**
   Myndigheter ska få i uppdrag och resurser att införa AI i stor skala, från vård till handläggning, och skapa nya arbetssätt där AI är grunden. Sverige ska införa snabbspår för AI-upphandling och regelverk som gör det möjligt att testa och skala lösningar snabbt.

3.10 Högre krav för bättre välfärd

Välfärden ska fungera för alla. Kvaliteten ska vara hög oavsett om verksamheten drivs offentligt eller privat. Seriösa utförare som bidrar med kvalitet, tillgänglighet och innovation ska kunna verka. Men den som brister i kvalitet, fuskar eller använder välfärden som brottsverktyg ska stoppas.

För att stärka kvaliteten och återupprätta förtroendet krävs tydligare krav, bättre uppföljning och skarpare konsekvenser vid brister. Kvalitetskrav ska gälla både offentligt och privat drivna välfärdsutövare, brister är alltid allvarliga och måste åtgärdas. Välfärden ska fungera för patienter, elever och äldre – och valfriheten ska handla om att kunna välja mellan bra alternativ, inte att dåliga aktörer får vara kvar.

För att stärka kvaliteten och återupprätta förtroendet krävs tydligare krav, bättre uppföljning och skarpare konsekvenser vid brister.

1. **Högre kvalitetskrav.**
   Reglerna ska skärpas så att kommuner och regioner enklare kan ställa krav och välja bort utförare som brister i kvalitet. Det ska inte gå en krona till vinst om välfärdsföretag inte håller kvaliteten och uppfyller de krav som ställs.

2. **Nolltolerans mot välfärdsbrott.**
   Kontrollerna ska skärpas så att pengarna går till rätt ändamål. Välfärdsbrotten måste förebyggas med en nationell annonsdatabas samt varningslista och möjligheten till näringsförbud ska utökas. Det ska inte vara möjligt att fuska med skattepengar.

3. **Stoppa oseriösa aktörer snabbt.**
   Välfärdsföretag ska behöva tillstånd, med obligatorisk prövning av ägare och ledning. Tillsyn, kontroll, informationsdelning och insyn ska stärkas för att säkerställa seriös verksamhet.

4. **Trygg personal i välfärden.**
   Registerutdrag ska krävas både vid anställning och löpande för den som arbetar inom omsorgen för funktionsnedsatta, äldre och barn och unga, inte minst på HVB- och SIS-hem. Det ökar tryggheten för de mest utsatta.

5. **Rättvis skolpeng och rättvist skolval.**
   Skolpengen ska ta hänsyn till olika behov och det ansvar kommunala skolor har. Skolor som trots tillgång på kompetens anställer obehöriga lärare, ska få lägre ersättning, så att kvalitet premieras. Inför ett gemensamt obligatoriskt skolval med slopad kötid.

3.11 En jämställd vård genom livet och stöd till anhöriga

Kvinnors hälsa har länge varit nedprioriterad i vården. Kunskapen om kvinnorelaterade sjukdomar är för dålig, tillgången till vård varierar och många får vänta för länge på diagnos och behandling. Det begränsar kvinnors livsutrymme.

För att uppnå en jämställd vård krävs riktade satsningar på kvinnors hälsa, mer forskning och bättre tillgång till vård i hela landet. Kvinnor och flickor ska få rätt vård i tid oavsett var de bor och vilka behov de har.

Kunskapen om kvinnorelaterade sjukdomar är för dålig, tillgången till vård varierar och många får vänta för länge på diagnos och behandling.

1. **Stärk kvinnors vård genom hela livet.**
   Öka primärvårdens kunskap så att kvinnor med vanliga sjukdomar och symptom - såsom migrän och klimakteriebesvär – får rätt diagnos och inte behöver vända sig till specialistvård, som ofta har långa väntetider. Mödravården, förlossningsvården och vården av kvinnors och flickors sjukdomar ska förbättras, med ökad tillgång till trygg förlossnings- och eftervård, samt gynekologi i hela landet.

2. **Mer kunskap om kvinnors sjukdomar.**
   Ett flerårigt nationellt forskningsprogram ska inrättas för sjukdomar som drabbar kvinnor, för att höja kunskapsläget och ge bättre behandlingar.

3. **Snabbare diagnos vid menstruationsrelaterade besvär och endometrios.**
   Vården ska bli bättre på att upptäcka och behandla menstruella besvär tidigt, så att färre behöver gå länge med smärtor utan hjälp. Fast läkarkontakt och tidig upptäckt av besvär genom elevhälsan och ungdomsmottagningar är viktigt.

4. **Ökad kunskap om menshälsa.**
   Ett nationellt kunskapscenter för menstruell hälsa ska inrättas för att öka kunskapen i både vården, skolan och samhället. Det förbättrar stödet till unga och vuxna.

5. **Kunskapslyft om klimakteriet i hela vårdkedjan.**
   Fler kan få rätt stöd i rätt tid om kunskapen om klimakteriet höjs. Hormonpreparat för klimakteriebehandling ska ingå i högkostnadsskyddet.

6. **Avskaffa den övre åldersgränsen för bröstcancerscreening.**
   Screeningen ska i större utsträckning utgå från individens risk istället för fasta åldersgränser. Då upptäcks fler fall i tid.

3.12 Funktionsrätt för frihet och självbestämmande

Alla människor har rätt att forma sina egna liv. Därför måste samhället riva barriärer och säkerställa delaktighet, självbestämmande och jämlikhet också för personer med funktionsnedsättningar.

För att stärka alla människor frihet och rätt att bestämma över sina egna liv krävs att Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) återställs till dess ursprungliga intentioner.

Samhället måste riva barriärer och säkerställa delaktighet, självbestämmande och jämlikhet också för personer med funktionsnedsättningar.

1. **Öka likvärdigheten och tillgången till personlig assistans.**
   Rätten till personlig assistans behöver återställas. Det kräver ett förtydligande av grundläggande behov, ett statligt huvudmannaskap, en utökad rätt till assistans i vissa situationer, en uppräkning av assistansersättningen och en indexering av schablonen.

2. **Återställ rätten till ledsagning och färdtjänst för personer med synnedsättning.**
   Rätten till ledsagning och färdtjänst har urholkats under lång tid, särskilt för personer med synnedsättning. Den behöver därför förtydligas och återställas.

3. **Öka rätten till tolktjänst.**
   En ny tolktjänstlag behöver införas som ersätter skrivningarna kring vardagstolkning i hälso- och sjukvårdslagen för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet. Arbetsförmedlingen ska ta över ansvaret för tolkning i arbetslivet.

4. **Gör funktionsrättskonventionen till lag.**
   Funktionsrättskonventionen är ratificerad av Sverige, men inte implementerad som lag. Erfarenheterna ifrån när Barnrättskonventionen blev lag är över lag positiva eftersom det ökat fokus på barnens rättigheter.

5. **Öka tillgången till hjälpmedel.**
   Tillgången till hjälpmedel behöver bli mer lik mellan landets regioner och kommuner, precis som möjligheten att ta med sig hjälpmedel över kommun- och regiongränserna. Även fritidshjälpmedel behöver ingå och rätten till hjälpmedel ska kunna överklagas.

6. **Motverka funkofobi.**
   Funktionsnedsättning ska läggas till som grund för hatbrott och det behövs en nationell strategi mot diskriminering på grund av funktionsnedsättning.

4.

Starka lands-bygder för ett starkare Sverige.

4. Starka lands-bygder för ett starkare Sverige

För Centerpartiet är det självklart att du ska kunna leva och bo var du vill. Vi ser värdet i att människor själva får välja oavsett om de väljer storstaden, bruksorterna, byarna eller ett avskilt hus långt från närmsta granne. Vi vet också att långt fler, särskilt unga, skulle vilja bo på våra landsbygder, men inte ser att de har möjligheten eftersom samhället drar sig undan.

Servicen försvinner, skyltfönster släcks ner och välfärden flyttar längre bort. Vägar förfaller, vården blir svårare att nå och skolor hotas av nedläggning. Centraliserad byråkrati och regelkrångel har byggts upp under lång tid samtidigt som statens närvaro i hela landet nu nedmonteras ännu snabbare när regeringen lägger ner servicekontor. Skillnaderna i hälsa ökar, företag möter större hinder och allt fler känner sig bortprioriterade. När förutsättningarna försämras i delar av landet håller det tillbaka hela Sveriges utveckling.

Landsbygderna bär Sverige. Här produceras maten, råvarorna och energin som får landet att fungera. Här finns företag som skapar jobb, människor som tar ansvar och samhällen som växer genom gemenskap och framtidstro. Sverige borde vara ett land där det går att leva, arbeta och driva företag i hela landet, inte bara i de största städerna.

Landsbygden i Sverige består av landsbygder med olika förutsättningar och möjligheter. Här ska finnas samma möjligheter som i resten av landet, med fungerande välfärd, tillgång till service, bra infrastruktur och villkor som gör det möjligt att växa och investera. De delar av landet som bidrar med maten, råvarorna och energin ska få skälig ersättning för sitt bidrag till det gemensamma.

Det kräver en ny riktning.

Centerpartiet vill stärka Sveriges landsbygder genom bättre tillgång till vård och skola nära människor, investeringar i vägar, järnväg och digital infrastruktur samt enklare villkor för företagande och konkurrenskraftiga gröna näringar. Där vi producerar mer svensk mat och andra varor och tjänster med jorden, skogen och landsbygdernas miljö som resurs.

Hela landet ska fungera, och hela landet ska kunna växa.

Sverige kan mer. Vi kan bygga ett land där Sveriges landsbygd inte hålls tillbaka utan driver utvecklingen framåt.

Det här vill Centerpartiet göra

Investera 50 miljarder i landsbygderna under nästa mandatperiod
Landsbygderna behöver en rejäl resursförstärkning för att stärka välfärden, bygga infrastruktur och säkra samhällsservicen i hela landet.

Mindre krångel och mer frihet att få vardagen att fungera
Regler, myndigheter och offentlig service ska fungera också utanför storstäderna. Ge kommuner större frihet, stärk den lokala servicen och gör det enklare att driva företag, bygga och bo i hela landet.

Fler små vårdcentraler, läkarna ska bli fler
Ingen ska behöva flytta för att få vård i vardagen – den nära vården ska finnas där människor bor. Därför behövs fler läkare på landsbygderna och reformer som gör att fler små vårdcentraler kan öppna.

Samma möjligheter för alla elever oavsett var de bor
Skolan ska hålla hög kvalitet i hela landet. Det kräver bättre villkor för små skolor och fler behöriga lärare.

Mer svensk mat för lantbrukets och beredskapens skull
Ta bort krångliga regler, garantera finansieringen av jordbrukspolitiken och stärk möjligheterna för svenska lantbrukare att stå sig i konkurrensen och producera mer svensk mat och stärka vår självförsörjning.

Fler poliser för trygghet även i landsbygder
Stärk polisens närvaro i de delar av landet där den idag är alldeles för svag. Ge polisen och rättsväsendet bättre verktyg och resurser för att stoppa stöldligor och lösa de brott som framför allt drabbar landsbygder.

Hela landet ska hänga ihop
Vägar, järnväg, kollektivtrafik, flyg och digital uppkoppling ska fungera i hela Sverige. Satsa på underhåll, bygg bort flaskhalsar, stärk de enskilda vägarna och säkra bredband och mobiltäckning, så att människor kan ta sig till jobb och service och företag kan växa även där avstånden är långa.

4.1 Vården ska fungera i alla landsbygder

Ingen ska behöva flytta för att få vård. Vården ska finnas där människor bor. Idag skiljer sig tillgången till vård kraftigt mellan stad och land. Vårdcentraler försvinner, avstånden till akutsjukvård och BB ökar och alltför få har en fast läkarkontakt. Det leder till otrygghet och bidrar till att människor i landsbygder i högre grad drabbas av sjukdomar som hade kunnat behandlas i tid.

För att vården ska fungera i hela landet måste den organiseras utifrån verkligheten utanför storstäderna. Det kräver en starkare och mer tillgänglig primärvård, nya arbetssätt som gör att vård kan ges närmare patienten och en robust beredskap när akuta situationer uppstår.

För att vården ska fungera i hela landet måste den organiseras utifrån verkligheten utanför storstäderna.

1. **Välfärden måste få de resurser som krävs.**
   Statens finansiering av vård och skola, inklusive utjämningssystemet, ska i högre grad ta hänsyn till gleshet, småskalighet, befolkningstäthet och demografi, så att resurserna räcker till även där kostnaderna per invånare är högre.

2. **Små läkarmottagningar i i landsbygder.**
   Inför en särskild modell för primärvård i landsbygder genom att underlätta för etablering av små läkarledda mottagningar. Så ökar tillgängligheten till vården även i områden med få invånare.

3. **Vård i hemmet och mobila team.**
   Gör det möjligt att bygga ut avancerad hemsjukvård och mobila vårdteam i hela landet, så att fler kan få kvalificerad vård utan att behöva resa långa sträckor.

4. **Trygg tillgång till läkemedel med ett apotek i närheten.**
   Säkerställ att det går att driva lokala apotek med farmaceut på distans, att hemleveranser fungerar i hela landet och att beredskapsapotek finns spridda över Sverige vid kris eller krig.

5. **Snabb hjälp när det gäller med ambulanshelikopter i hela landet.**
   Ge staten ett tydligare ansvar för den luftburna sjukvården och säkerställ att ambulanshelikopter finns tillgänglig i hela landet när varje minut räknas.

4.2 Samma möjligheter för alla elever oavsett var de bor

När skolan försvinner så börjar utflyttningen från bygden. På många håll i landsbygderna är det svårare att rekrytera behöriga lärare, resultaten är lägre och hotet om nedläggning ständigt närvarande. Ett byråkratiskt tungt regelverk byggt för stora skolor gör det svårare att driva landsbygdsskolor.

För att vända utvecklingen måste skolan finnas nära barnen och hålla hög kvalitet i hela landet. Det kräver bättre villkor och regler som möjliggör för små skolor, fler vägar till behöriga lärare och ett regelverk som fungerar även där elevunderlaget är litet. Skolan är en förutsättning för levande lokalsamhällen.

Skolan är en förutsättning för levande lokalsamhällen.

1. **Rädda kvar fler små skolor med god kvalitet.**
   Inför en mer rättvis skolpeng som tar hänsyn till gleshet och små elevunderlag, så att skolor inte tvingas lägga ner trots att de uppvisar goda resultat

2. **Säkra lärarförsörjningen.**
   Förbättra tillgången till lärarutbildning i hela landet och inför riktade lönetillägg för att göra det mer attraktivt att arbeta i landsbygdsskolor.

3. **Fler vägar till undervisning.**
   Utveckla fjärr- och distansundervisning så att elever kan få undervisning av behöriga lärare även när det är svårt att rekrytera lokalt, så att elever även på mindre skolor kan välja fler språk eller få tillgång till spetsutbildning, till exempel.

4. **Fler behöriga lärare.**
   Gör det enklare för obehöriga lärare att vidareutbilda sig till legitimation genom flexibla utbildningar på distans eller via lokala lärcenter.

5. **Tydligt ansvar för kompetens.**
   Inför krav på individuella utbildningsplaner för obehöriga lärare, så att fler når legitimation och kvaliteten i undervisningen stärks.

4.3 Det ska gå att leva och driva företag i hela landet

Det är i företagen i landsbygderna som jobben skapas, investeringarna görs och framtidstron byggs. Men idag möter företag regelkrångel, sämre tillgång till kompetens och en service som steg för steg försvinner. Regeringen har stängt servicekontor på många orter och centraliserad byråkrati har byggts upp under lång tid. Nedlagda butiker, mackar och annan kommersiell service som nedmonteras påverkar även hela lokalsamhället negativt.

För att hela Sverige ska växa krävs att det blir enklare att starta, driva och utveckla företag även utanför storstäderna. Det är en fråga om frihet att bosätta sig i hela landet. Det handlar om att stärka det lokala företagsklimatet, säkra grundläggande service och ge människor möjlighet att utbilda sig och arbeta där de bor.

För att hela Sverige ska växa krävs att det blir enklare att starta, driva och utveckla företag även utanför storstäderna.

1. **Mindre krångel – mer företagande.**
   Ge myndigheter ett tydligt uppdrag att förenkla regler och säkerställ att nya regler alltid prövas utifrån hur de påverkar företag i landsbygder.

2. **Lyft det lokala företagsklimatet.**
   Återinför medel för näringslivsutveckling i landsbygdskommuner och gör det enklare att etablera företagslotsar som stöttar företag genom myndighetskontakter. Underlätta för besöksnäringen och förenkla regler för upplevelser inom mat och dryck.

3. **Rätt kompetens på rätt plats.**
   Bygg ut lokala utbildningsnoder och lärcenter i samarbete med näringsliv och utbildningsaktörer, så att fler kan utbilda sig och företag hittar rätt kompetens.

4. **Säkra service nära människor.**
   Stärk stödet till lanthandlare, drivmedelsstationer och lokala servicepunkter, eftersom fungerande service är en förutsättning för både företagande och inflyttning.

5. **Garantera samhällsservice lokalt.**
   Återöppna och bygg ut servicekontoren. Utveckla lokala servicehubbar där både offentlig service, banktjänster och företagsservice kan finnas på fler orter.

6. **Trygg uppkoppling i hela landet.**
   Bygg ut robust mobil- och bredbandstäckning så att människor kan arbeta, driva företag och nå samhällsviktig service överallt.

7. **Post och grundläggande tjänster.**
   Inför en lägsta acceptabel nivå för posttjänster så att företag och hushåll kan lita på leveranser i hela landet.

8. **Enklare att bygga och lättare att få lån.**
   Kommuner ska kunna ersätta bygglov med anmälningsplikt i utpekade områden. Inför ett landsbygdslån för egnahem så att fler kan bygga, köpa eller rusta hus även där låga marknadsvärden idag gör det svårt att få lån.

9. **Fri att bygga nära vattnet.**
   Reformera reglerna kring strandskydd så att enskilda människor kan bygga och bo på sin mark vid insjöar och vattendrag där det idag inte är möjligt och att kommuner kan planera för bostadsområden i strandnära lägen. Strandskyddet ska skydda naturen, inte stå i vägen för människors frihet att forma sin vardag.

4.4 Mer svensk mat och ett starkare lantbruk

Svenskt lantbruk är avgörande för jobb, beredskap och klimat. Det producerar mat, skapar exportintäkter och bidrar till öppna landskap och biologisk mångfald. Samtidigt pressas lantbrukare av ökade kostnader, hård konkurrens och regelverk som inte bara försvårar utveckling utan leder till många nedläggningar. Sverige kan mer än att delarna av landet som producerar maten, råvarorna och energin är satta på undantag.

För att stärka Sveriges motståndskraft och skapa tillväxt i hela landet behöver lantbruket bättre villkor att investera, ställa om och utvecklas. De som skapar värde av naturresurser ska också få ersättning för det. Det ska inte bara vara fler som klarar av att fortsätta med denna livsviktiga verksamhet utan också fler som vågar ta steget att bli lantbrukare. Det handlar om konkurrenskraft, innovation och långsiktiga spelregler som gör att fler vågar satsa.

1. **Öka försörjningsförmågan av livsmedel.**
   För att säkra beredskapen behövs en riktig strategi och verktyg för att öka försörjningsförmågan av grundläggande livsmedel i hela landet, där målet ska vara minst 80 procents självförsörjningsgrad. Det innebär dels en större livsmedelsproduktion i Sverige, dels att importberoendet av nödvändiga insatsvaror minskar.

2. **Garantera lantbrukets finansiering.**
   Säkerställ konkurrenskraften för svensk livsmedelsproduktion genom att värna investeringsstöd och gårdsstöd när mer ansvar för EU:s jordbruksstöd flyttas till medlemsstaterna, med målet om oförändrat stöd på gårdsnivå.

3. **Ställ om och stärk konkurrenskraften.**
   Underlätta investeringar i fossilfria drivmedel, biogas och ny teknik som minskar både utsläpp och kostnader, bland annat genom en biopremie.

4. **Rättvisa skatter för svenska bönder.**
   Kostnaderna för svenska lantbruk är för höga. Summerat ser vi hur det i praktiken finns en gårdsskatt, som vi vill sänka för att få mer lönsamma lantbruk, där det viktigaste verktyget är att införa ett permanent jordbruksavdrag. Vi vill också underlätta ekonomiskt för svenska lantbrukare att investera i framtida produktion och sänka kostnaderna för dem att byta fossilt mot förnybart.

5. **Tydlig märkning av mat.**
   Driv på för skärpt ursprungsmärkning inom EU så att konsumenter kan välja mat producerad med höga krav på djurvälfärd och miljö. Svenska mervärden som god djuromsorg och låg antibiotikaanvändning ska synas för konsumenterna.

6. **Mer svensk mat i offentlig sektor.**
   Ställ krav i upphandlingar så att skolor, vård och omsorg i högre grad använder svenska och närodlade livsmedel.

7. **Stoppa överimplementering av EU-regler.**
   En ny kraftfull myndighet, ENKL, med stora befogenheter samlar befintliga råd som granskar regelbördan. Säkra att denna och andra myndigheter bevakar och granskar att EU-regler inte tillämpas mer långtgående än nödvändigt i Sverige.

8. **Underlätta ägar- och generationsskiften.**
   Gör det enklare att ta över och utveckla lantbruk och andra företag inom de gröna näringarna.

9. **Nyttja potentialen med fler och växande småskaliga livsmedelsproducenter.**
   Vi vill att fler vågar starta, utöka och bredda sin livsmedelsproduktion. Förenkla regelverken kring småskalig livsmedelsproduktion, förädling och försäljning samt höj gränserna för vad som räknas som små mängder. Försäljning genom en närliggande gårdsbutik ska lyda under samma förenklade regelverk som direktförsäljning. Underlätta försäljning till offentlig sektor.

4.5 Det ska gå att ta sig fram i hela Sverige

Transporter är avgörande för människor ska kunna leva sina liv och för att företag ska kunna växa. Idag fungerar inte infrastrukturen som den ska. Tåg är försenade, vägar förfaller och resor blir dyrare och mer osäkra. Det drabbar hela landet – men särskilt de delar där avstånden är långa och alternativen få.

För att Sverige ska hålla ihop krävs ett transportsystem som fungerar i vardagen och klarar framtidens behov. Det handlar både om att åtgärda dagens brister och att bygga ut kapaciteten där den behövs som mest. Infrastrukturen kräver långsiktighet, där staten tar ansvar, så att företag, kommuner och vanligt folk kan planera för framtiden.

För att Sverige ska hålla ihop krävs ett transportsystem som fungerar i vardagen och klarar framtidens behov.

1. **Få tågen att fungera och gå i tid.**
   Inrätta en särskild satsning för underhåll och snabbare reparationer samt skärp kraven på punktlighet i järnvägssystemet. Bygg särskilt bort flaskhalsar.

2. **Bygg ut kapaciteten på järnvägen.**
   Kapaciteten i järnvägsnätet måste byggas ut för att möta snabbt växande efterfrågan från pendling, godstrafik och klimatsmarta transporter. Det krävs en vision och en långsiktig planering, exempelvis med stöd av en infrastrukturberedning.

3. **Bättre kollektivtrafik för fler.**
   Kollektivtrafiken bör utvecklas och tillgängliggöras för fler. Ett gemensamt biljettsystem bör införas för enklare resor över kommun- och länsgränser. Underlätta för samordning av färdtjänst, skolskjuts och sjukresor.

4. **Nattåg i hela landet.**
   Säkra och utveckla den nationella nattågstrafiken så att fler kan resa långt på ett enkelt och hållbart sätt.

5. **Tillgänglighet över vatten.**
   Sverige behöver en ö-politik som förstår behoven och förutsättningarna både på våra största öar och i skärgård. Halvera priset på Gotlandsfärjan för alla som bor på ön och stärk tillgängligheten i områden med långa avstånd.

6. **Framtidens flyg.**
   Gör Sverige ledande i omställningen av flyget genom att satsa på hållbara flygbränslen, elflyg och säkrad regional flyginfrastruktur. Med en nationell strategi ska flyget från svenska flygplatser bli fossilfritt snarast möjligt.

7. **Vägar som håller.**
   Inför en lägsta godtagbar standard för statliga vägar och stärk stödet till enskilda vägar, inklusive en beredskap för skador vid extremväder.

8. **Det ska finnas vägbelysning.**
   Stoppa nedmonteringen av vägbelysning och ta ett långsiktigt statligt ansvar där lokala aktörer inte klarar det själva.

4.6 Fler poliser även i landsbygderna

Tryggheten ska gälla i hela Sverige. Idag är polisens närvaro svagare i många landsbygdsområden samtidigt som brott mot individer, företag och lantbruk fortsätter, med exempelvis inbrott, bedrägerier och stölder av diesel och andra råvaror. Mäns våld mot kvinnor måste stoppas överallt där förövare finns. När staten drar sig tillbaka växer otryggheten och tilliten minskar.

För att stärka tryggheten behövs både fler poliser nära människor och bättre verktyg för att bekämpa brott som särskilt drabbar landsbygder. Ingen ska behöva känna sig otrygg oavsett var man bor.

För att stärka tryggheten behövs både fler poliser nära människor och bättre verktyg för att bekämpa brott som särskilt drabbar landsbygder.

1. **Öka den lokala polisnärvaron.**
   Öka den lokala polisnärvaron och återöppna poliskontor där staten dragit sig tillbaka så att det finns fler poliser nära människor. Säkra hela rättskedjans närvaro i hela landet för att fler brott ska kunna klaras upp.

2. **Nya sätt att vara närvarande.**
   Utveckla polisens arbete med fler lokala nav och mobila enheter för att öka tillgängligheten.

3. **Snabbare insatser.**
   Inför drönare som första insats för att korta responstider och öka tryggheten i glesbygd.

4. **Stoppa seriebrottslighet.**
   Samordna utredningar av återkommande stölder och skadegörelse för att kunna stoppa brottsvågor tidigare.

5. **Bättre beslutsunderlag.**
   Ge Polismyndigheten och Brottsförebyggande rådet i uppdrag att redovisa brottslighet mer detaljerat geografiskt för att kunna styra resurser dit de behövs mest.

5.

Rättsstaten ska fungera på riktigt.

5. Rättsstaten ska fungera på riktigt

Ett tryggt samhälle är möjligt. Ett samhälle där människor kan röra sig fritt, välja sin egen väg i livet, starta företag, låta sina barn växa upp utan rädsla och lita på att rättsstaten fungerar. Sverige har varit ett sådant land och kan bli det igen. Trygghet och frihet hör ihop. När människor känner sig trygga växer också tilliten, framtidstron och möjligheterna.

Men under lång tid har utvecklingen gått åt fel håll. Den grova kriminaliteten har blivit mer organiserad, mer våldsam och mer hänsynslös. Skjutningar, sprängningar och systematisk brottslighet har tagit över vardagen på platser där människor tidigare levde i trygghet. Dessa samhällshotande kriminella nätverk ska jagas, fångas in och lagföras. Samma gäller de som styr den kriminella ekonomin, där företag utnyttjas, välfärdssystemen plundras och parallella strukturer etableras.

Det här hotar inte bara människors trygghet. Det hotar hela samhällsmodellen. När brott inte klaras upp och lagar inte efterlevs försvagas tilliten. Och utan tillit fungerar inte Sverige.

Samtidigt handlar otryggheten inte bara om grov brottslighet. Många människor upplever oro i sin vardag – i bostadsområden, i sina hem, på arbetsplatser och i det offentliga rummet. Kvinnors frihet begränsas, äldre känner oro och företagare utsätts för brott som sällan leder till konsekvenser. Det är ett dubbelt problem: Både den organiserade kriminaliteten och den vardagliga otryggheten måste mötas.

Under de senaste åren har stor fokus legat på skärpta straff. Hårda tag behövs, men de räcker inte. Sverige behöver att polisen löser fler brott, inte bara fler lagar som inte tillämpas. För att Sverige ska bli tryggt igen krävs att människor åter kan lita på att samhället skyddar dem.

Poliserna måste bli fler och bättre rustade. Rättsväsendet måste fungera snabbt och effektivt. Den kriminella ekonomin ska strypas och de som begår brott möta tydliga konsekvenser. Samtidigt måste det förebyggande arbetet stärkas, så att färre dras in i kriminalitet från första början.

Det handlar om att återupprätta samhällskontraktet. Den som gör rätt för sig ska kunna lita på att samhället står på deras sida.

Sverige kan vara ett tryggt land igen. Och vi vet att Sverige kan göra det som krävs för att nå dit.

Det här vill Centerpartiet göra

Poliserna ska bli fler och fler brott ska klaras upp

Polismyndighetens resurser ska prioriteras så att fler poliser kan vara synliga och närvarande där de behövs. Fler poliskontor ska finnas i hela landet och lokala polisnav ska etableras där staten idag är frånvarande.

Rädda barn och unga från gängen: rekrytera dem till det goda samhället

Skolan och socialtjänsten ska arbeta tätare tillsammans för att tidigt nå unga i riskzon. De unga som är på väg in i kriminalitet ska mötas av tydliga insatser, inte lämnas utan stöd.

Lagar och straff som skärps ska vara både träffsäkra och rättssäkra

Straffen ska skärpas där det gör skillnad och verktygen och insatserna följas upp för att säkerställa att de är effektiva, så att fler brott klaras upp och färre drabbas. Dubbla straffen för den som rekryterar barn till kriminalitet, men 13- och 14-åringar ska inte sitta i fängelse.

Stoppa brottsvinsterna och den kriminella ekonomin

För att slå tillbaka mot kriminaliteten på riktigt måste brottsvinsterna stoppas. Den kriminella ekonomin ska strypas, kontrollerna skärpas och samhällets verktyg bli vassare.

Brott mot företagare och vardagsbrott ska tas på allvar

Vardagsbrott i hem och på gårdar möts av snabba och tydliga konsekvenser genom modellen snabbare lagföring i hela landet och ett snabbspår för återkommande stölder, hot, bedrägerier och utpressning mot småföretagare ska införas.

5.1 Fler synliga poliser och fler lösta brott

Rättsstaten ska fungera, i praktiken, varje dag. För många upplever idag att polisen inte hinner fram, att brott inte utreds och att konsekvenser uteblir. Problemet är inte i första hand brist på lagar, utan brist på leverans genom hela rättskedjan.

För att återupprätta förtroendet krävs en rättskedja som fungerar hela vägen. Uppklarningsgraden måste öka, handläggningstiderna kortas och den lokala närvaron förbättras ordentligt, så att fler brott faktiskt klaras upp och leder till konsekvenser. Detta gäller både gängens grova kriminalitet och de många mängdbrott som inbrott, cykelstölder och dieselstölder från jordbrukare, som sällan ens anmäls när människor inte litar på att det leder till något.

För att återupprätta förtroendet krävs en rättskedja som fungerar hela vägen.

1. **Fler brott ska klaras upp.**
   Uppklarningsgraden måste under nästa mandatperiod tydligt öka för framför allt mängdbrott, våld mot barn och kvinnor samt ekonomisk brottslighet. Detta behöver ske genom bättre styrning, fler utredningsresurser och kortare ledtider i hela rättskedjan.

2. **Fler synliga poliser.**
   Resurserna inom Polismyndigheten ska prioriteras och användas effektivt för att fler poliser ska vara närvarande och fler brott kan klaras upp.

3. **Polis nära dig i hela landet.**
   Fler poliskontor och lokala polisnav ska etableras där staten idag är frånvarande. En tydlig nationell ambitionsnivå ska sättas för polisiär tillgänglighet nära medborgarna i alla landets 290 kommuner.

4. **Kortare handläggningstider i hela rättskedjan.**
   Resurser ska tillföras polis, åklagare, domstolar och kriminalvård, och användas effektivare, så att fler ärenden kan hanteras snabbare och fler brott leder till påföljd.

5. **Permanent snabbare lagföring.**
   Arbetssättet med snabbare lagföring ska införas i hela landet med tydliga tidsatta mål. Det gör att vardagsbrott i hem och på gårdar möts av direkta och tydliga konsekvenser.

6. **Brott mot företagare ska tas på allvar.**
   Inför ett särskilt snabbspår för återkommande stölder, hot, bedrägerier och utpressning mot småföretagare och lokala verksamheter.

7. **Skapa ett centrum för brottsförebyggande arbete.**
   Ett nationellt centrum ska stötta kommuner, skolor, socialtjänst och polis i det brottsförebyggande arbetet, särskilt mot gängrekrytering och återfall. Det ska följa upp vilka insatser som faktiskt minskar brott och otrygghet, utbilda olika aktörer och ge behovsanpassat stöd i svåra ärenden.

8. **Stoppa brott och bedrägerier mot äldre.**
   Polisens och rättsväsendets arbete för att bekämpa brott och bedrägerier mot äldre måste öka. Bankerna måste ta ett större ansvar vid bedrägerier och säkerheten för bank-id måste höjas.

5.2 Hårda straff där det gör skillnad

Sverige behöver straff som faktiskt leder till färre brott. Symbolåtgärder som ser tuffa ut men inte fungerar, eller generella krav på hårdare straff utan tydliga effekter, ger inte önskade resultat. Samtidigt innebär varje brott en kränkning av ett brottsoffer som förtjänar upprättelse.

För att stärka rättsstaten på riktigt krävs träffsäkra åtgärder som ger effekt där de behövs som mest. Straffen ska vara skarpa där det gör skillnad, verktygen effektiva och insatserna följas upp och utvärderas, så att fler brott klaras upp och färre drabbas. Hela straffskalan ska användas och den som begår upprepade brott ska inte få rabatt på straffet.

För att stärka rättsstaten på riktigt krävs träffsäkra åtgärder som ger effekt där de behövs som mest.

1. **Dubbla straff för den som rekryterar barn till kriminalitet.**
   Den som lockar, rekryterar eller utnyttjar barn och unga för att begå brott ska dömas för både för barnets brott och för rekryteringen av barnet. Att utnyttja ett barn som verktyg för kriminalitet är ett av de allvarligaste brotten mot ett samhälle och ska bestraffas därefter.

2. **Skydda dem som vågar vittna.**
   Skyddet för rättsprocessen måste stärkas. Straffen för övergrepp i rättssak och mened ska skärpas och vittnesskyddet stärkas. Då vågar fler vittna och fler brott kan klaras upp.

3. **Öka användningen av fotboja.**
   Elektronisk intensivövervakning ska användas mer som en del av påföljder och skyddsåtgärder, särskild för att förebygga nya brott.

4. **Skydda den som är utsatt för våld i nära relationer och begränsa förövaren.**
   Arbetet mot våld i nära relationer ska skärpas med mer effektiva kontaktförbud, så att förövaren begränsas till ett särskilt område istället för som nu, då brottsoffret fredas i ett särskilt område.

5. **Nej till sänkt straffmyndighetsålder.**
   Att låsa in 13- och 14-åringar i fängelse stoppar inte rekryteringen till gängen. Barn som begår grova brott ska mötas av intensiva insatser och tas bort från gatan, inte riskera att drivas djupare in i kriminaliteten i en fängelsecell.

6. **Utvärdera vad som faktiskt fungerar.**
   Nya påföljder och brottsförebyggande verktyg ska följas upp var för sig och samlat, samt utvärderas mot tydliga mål. Det säkerställer att åtgärderna leder till högre uppklarningsgrad och fler lagföringar.

5.3 Rädda barn och unga från kriminella nätverk

För många barn och unga rekryteras in i våld, utnyttjas för brott och växer upp med en normalisering av gängens kriminella värld. Samhällets insatser kommer ofta för sent, hänger inte ihop och är för svaga för att bryta utvecklingen. Barn och unga som borde mötas av stöd, trygghet och framtidstro lämnas istället i otrygghet och utanförskap.

För att bryta nyrekryteringen och ge unga en väg bort från kriminalitet krävs tidiga insatser, tydligt ansvar och en starkare kedja från förebyggande arbete till vård, uppföljning och stöd.

För att bryta nyrekryteringen och ge unga en väg bort från kriminalitet krävs tidiga insatser, tydligt ansvar och en starkare kedja från förebyggande arbete till vård, uppföljning och stöd. Den som rekryterar barn till kriminalitet ska stoppas och möta hårda straff. Samhället ska finnas där från början och ge varje barn rätt stöd i rätt tid. För att fler barn och unga ska rekryteras till det goda samhället krävs föräldrar som kan stötta sina barn och själv få stöttning i det, ett starkt föreningsliv och lokalsamhälle och en skola som ser och stöttar varje elev. Alla insatser måste hållas ihop av pålitliga vuxna och alla ansvariga måste kunna samarbeta. Unga som begår brott eller riskerar att dras in i kriminalitet ska mötas upp av samhället, inte lämnas på gatan.

1. **Den som rekryterar barn in i kriminalitet ska mötas av särskilt skarpa konsekvenser.**
   Polisens och socialtjänstens arbete ska inriktas mer mot dem som styr, pressar och rekryterar barn till brott. Den som lockar, rekryterar eller utnyttjar barn och unga för att begå brott ska alltid dömas minst lika hårt som för brottet i sig och straffet ska kunna bli väsentligt hårdare.

2. **Stärk föräldraansvaret och föräldrarollen.**
   Föräldrar ska få stöd att vara det viktigaste skyddet mot att barn dras in i kriminalitet. Föräldrar ska kunna delta i barns behandling och sociala insatser utan att förlora inkomst, men samtidigt vill vi se tydliga krav på föräldrar vars barn har begått upprepade brott att aktivt samverka med socialtjänsten.

3. **Skapa barnskyddsteam.**
   Skola, socialtjänst, polis och vård ska vara i tät samverkan och kunna dela information och arbeta efter tydliga gemensamma arbetssätt. Nödvändiga sekretessändringar ska genomföras så att insatser kan sättas in i tid.

4. **En ansvarig vuxen för varje barn i riskzon, i hela landet.**
   En barnansvarig ska utses för unga i hög riskzon, så att familjen vet vem som ansvarar för att insatser samordnas och följs upp. Antalet trygghetsvärdar ska öka och civilsamhällets brottsförebyggande arbete ska underlättas. Det skapar fler trygga vuxna som kan fånga upp unga i tid.

5. **Barnens larmnummer till trygghet och skydd.**
   Inför en nationell linje dit barn själva, föräldrar och andra vuxna kan vända sig när ett barn hotas, pressas eller riskerar att dras in i kriminalitet. Larm ska snabbt leda vidare till polis och barnskyddsteam som kan skydda barnet och familjen. Alla barn ska få information om linjen i skolan.

6. **Stöd att lämna kriminaliteten.**
   Avhopparprogram ska byggas ut och permanentas, med särskilda insatser för unga och riktade program för tjejer och kvinnor. Det ger fler en reell möjlighet att lämna kriminalitet och börja om.

7. **Upptäck utsatthet i tid med stärkt stöd i hemmet och bättre tilltro till myndigheter.**
   Inför ett nationellt screeningprogram för barn. Regelbundna kontroller för att upptäcka våld och trauma mot barn, exempelvis via BVC, i skolan och med fler hembesök, gör att fler barn kan få hjälp innan problemen växer. Tilliten till socialtjänsten brister på många håll och behöver stärkas, bland annat med hjälp av civilsamhället.

8. **Reformera SiS och tvångsvården.**
   Placeringar ska vara säkra och fria från våld och övergrepp, med stopp för fortsatt gängkontakt. Vården ska bryta rekryteringen, inte förstärka den.

9. **Bättre eftervård för barn och unga som placerats eller frihetsberövats.**
   Barn och unga som varit placerade ska få ett eftervårdsprogram och frihetsberövade ska få stöd från dag ett genom ett nationellt utslussningsprogram med skola, behandling och stöd. Kommunalt stöd ska säkerställas upp till 25 års ålder.

10. **Jobb istället för brott.**
    Unga i riskzon ska få fler möjligheter till praktik och arbete genom samarbete mellan skola, kommun och näringsliv, redan från 13 års ålder. Ett nationellt introduktionsstöd ska göra det enklare för arbetsgivare att ta emot unga. Ta bort anställningsskatten för unga, och underlätta för de så kallade studiemotiverande jobben för ungdomar.

5.4 Stoppa brottsvinsterna och den kriminella ekonomin

Den organiserade brottsligheten drivs av pengar. Idag kan kriminella tjäna miljardbelopp på bedrägerier, arbetslivskriminalitet och ekonomisk brottslighet, samtidigt som seriösa företag konkurreras ut och skattepengar missbrukas. Brott mot företagare är ett stort problem, likaså när företag används som brottsverktyg.

För att slå tillbaka mot kriminaliteten på riktigt måste brottsvinsterna stoppas. Den kriminella ekonomin ska strypas, kontrollerna skärpas och samhällets verktyg bli vassare. Då stärks tryggheten och tilliten i samhället.

1. **Ekokrim – för kampen mot ekonomisk brottslighet.**
   Ekobrottsmyndigheten ska ersättas av ett Ekokrim och straffen skärpas för ekonomisk brottslighet, inklusive grova bedrägerier och penningtvätt. Det ökar träffsäkerheten och kraften i bekämpningen.

2. **Slå hårdare mot miljöbrott och korruption.**
   Ekokrim ska få ansvar för att utreda grova miljöbrott och systemhotande korruption. Det gör att allvarliga brott mot samhälle och miljö hanteras samlat och effektivt.

3. **Gör det svårare att kartlägga brottsoffer på nätet.**
   Bara i Sverige kan kriminella identifiera sina brottsoffer genom publika hemsidor. För att stoppa kartläggning av brottsoffer måste tillgången till enskildas personuppgifter i sökbara databaser begränsas.

4. **Stoppa bedrägerier innan pengarna försvinner.**
   Möjliggör informationsdelning mellan banker. Banksekretessen ska lättas vid konkret misstanke om brott så att bedrägerier kan stoppas innan pengarna försvinner.

5. **Skydda våra skattepengar från kriminella.**
   Offentliga stöd och bidrag ska inte gå till kriminella eller antidemokratiska aktörer. Kontrollerna ska skärpas så att pengarna går till rätt ändamål. Välfärdsbrotten måste förebyggas med en nationell annonsdatabas och varningslista och möjligheten till näringsförbud ska utökas.

6. **Skärpta regler för näringsförbud.**
   Sanktioner ska införas vid brott mot näringsförbud och reglerna ska gälla i hela EU. Det gör det svårare att fortsätta bedriva brottslig verksamhet.

7. **Stoppa bolagsfusket med licenskrav för bolagsförmedlare.**
   Bolagsförmedlare ska omfattas av licens, lämplighetsbedömning och skärpta kontroller. Det försvårar upplägg som används för fusk och brott.

8. **Krafttag mot arbetslivskriminalitet.**
   Kontrollerna ska stärkas och arbetsgivare som fuskar ska kunna nekas arbetstillstånd och uteslutas från upphandlingar och stöd. Det skapar sund konkurrens och skyddar arbetstagare.

9. **Fortsatt kamp mot narkotikan.**
   Den grova organiserade brottsligheten och dess ekonomi grundar sig fortfarande i stor utsträckning på handel med narkotika. Skjutningar är ofta kopplade till konflikter om kontrollen över försäljning av narkotika i specifika områden. Att aktivt bekämpa handeln med narkotika är därför centralt av flera skäl. Det är därför viktigt att överlåtelse, innehav och bruk av narkotika fortsatt är straffbart.

5.5 Skydda brottsoffren, begränsa förövarna

Den som utsätts för ett brott ska aldrig lämnas ensam. Ett tryggt samhälle bygger på att den som drabbas snabbt och värdigt får stöd, skydd och upprättelse. När brottsoffer inte får det stöd de behöver ökar risken att de inte medverkar till utredningen och rättvisa blir inte skipad, oavsett hur grovt brottet var.

Ett tryggt samhälle bygger på att den som drabbas snabbt och värdigt får stöd, skydd och upprättelse.

För att stärka brottsoffrens ställning krävs mer och ett tydligare ansvar från samhället. Stödet ska komma tidigt, skyddet vara starkt och vägen till ersättning enkel, så att den som utsatts får upprättelse och kan gå vidare. Kopplingen mellan barn som utsätts för, eller upplever våld, under sin uppväxt och de som ansluter sig till gängkriminalitet är dessutom mycket stark och det är ytterligare ett skäl att göra allt för att barn inte ska bli brottsoffer.

1. **Mer pengar till brottsofferjourerna och underlätta för de som lämnar våldet.**
   Samhällets stöd ska förstärkas genom ökat stöd till brottsofferjourer och andra delar av civilsamhället. Det gör att fler får hjälp i den akuta situationen. Ett lämnaprogram med en lämnapeng ska införas så att alla har råd och möjlighet att lämna en våldsam relation.

2. **Brottsofferstöd inom ett dygn.**
   Den som anmäler ett brott ska få tillgång till stöd inom 24 timmar, inklusive bättre tillgång till målsägandebiträde genom hela processen.

3. **Krafttag mot våld mot barn.**
   En nationell strategi ska införas, Barnahus ska finnas i hela landet och sexualbrott mot barn ska kunna utredas och straffas oavsett hur lång tid som har gått. Det stärker skyddet mot återkommande våld och kränkningar oavsett om det sker i hemmet, skola eller på nätet.

4. **Barnens rätt ska stärkas.**
   En barnrättskommitté ska tillsättas och Barnombudsmannen få möjlighet att driva egna ärenden. Det ger barn större inflytande och bättre skydd.

5.6 Stoppa mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck

Våld inom relationer och inom familjen är ett hinder för frihet, självbestämmande och det utgör en livsfara. Varje år blir 13 kvinnor mördade av en man hon har eller har haft en nära relation med. Den farligaste platsen för en kvinna är hennes eget hem och den farligaste perioden är när hon vågar ta steget och bryta upp. Barn, unga och kvinnor drabbas särskilt hårt av hedersrelaterat våld och förtryck. Genom kontroll, hot och våld nekas de rätten att välja vänner, utbildning, partner eller livsväg. Det är ett allvarligt brott mot grundläggande fri- och rättigheter.

För att stoppa våld i nära relationer och bekämpa hedersförtryck krävs tidiga insatser, tydligare lagstiftning och ett starkare stöd till de som drabbas.

För att stoppa våld i nära relationer och bekämpa hedersförtryck krävs tidiga insatser, tydligare lagstiftning och ett starkare stöd till de som drabbas. Samhället måste både förebygga och ingripa tidigare och alltid stå på den utsattas sida.

1. **Reformera kontaktförbudslagstiftningen.**
   Ett restriktionsområde för förövaren bör införas, istället för ett begränsningsområde för den utsatta. Det är förövarens frihet som ska begränsas, inte offrets. Möjligheten att leva ett normalt liv, även utanför kontaktförbudets område, måste bestå.

2. **Inför ett nationellt lämnaprogram med en lämnapeng.**
   Alla ska kunna lämna en våldsam relation. Med ett nationellt lämnaprogram och en lämnapeng kan den som utsätts för våld i nära relation få samordnat stöd och ekonomisk möjlighet att lämna en farlig relation.

3. **Våld i nära relationer ska behandlas som grova brott.**
   Polis och åklagare ska använda samma skarpa verktyg här som vid andra grova brott, med förhör, brottsplatsundersökningar, teknisk bevisning och tvångsmedel från början.

4. **Få hem barn och unga som förs utomlands på olagliga hedersresor.**
   Bättre konsulär hjälp till barn och unga som förs utomlands på grund av hedersrelaterat våld och förtryck. Förbättra mottagandet för de som kommer hem. Om barnet behöver placeras så är det viktigt att det sker i ett boende där de både får skydd och vid behov behandling för att få en bra fortsatt uppväxt

5. **Förbättra kontrollen mot illegala ingrepp.**
   Oskuldskontroller, oskuldsingrepp och utfärdandet av oskuldsintyg är idag kriminaliserat. Men vi vet att efterfrågan på sjukvården för dessa ingrepp består. Inspektionen för vård och omsorg behöver ges ett särskilt uppdrag och verktyg för att kontrollera lagens efterlevnad.

6. **Skolan och förskolan ska bli bättre på att upptäcka hedersförtryck.**
   Inkludera kunskap om hedersrelaterat våld och förtryck i förskolan för att få in tidigt förebyggande arbete mot hedersrelaterat våld och förtryck och höj förskolelärares kunskap om hur de ska agera vid upptäckt.

7. **Bekämpa ekonomiskt våld.**
   Förbättra myndigheternas arbete och ta fram en nationell definition av ekonomiskt våld för att synliggöra och motverka kontroll över kvinnors ekonomi. Stoppa beskattning av brottsoffer, som offer för koppleri eller människohandel.

8. **Återupprätta kvinnojourernas närvaro i hela landet.**
   Den nya lagstiftningen har fört med sig att kvinnojourer i hela landet tvingats stänga eller minska sina öppettider. Denna utveckling måste vändas och staten ta ett större ansvar för att kvinnojourer finns i hela landet.

9. **Stöd till unga i destruktiva relationer.**
   Inrätta en nationell hjälplinje för unga som utsätts för eller utövar våld i nära relationer, för att förebygga våld tidigt.

6.

Frihet och framtidstro.

6. Frihet och framtidstro

Friheten och framtidstron är grunden för det som har byggt Sverige starkt. Möjligheten att forma våra egna liv, säga vad vi tycker och påverka samhället. Det har byggt ett land präglat av tillit, öppenhet och ansvar. Detta är självklart i en liberal demokrati som värnar individens rättigheter och sätter gränser för vad makten får göra.

Idag utmanas friheten. I land efter land monteras rättigheter och friheter, som många tagit för givna, ned inför rullande tv-kameror. Även i Sverige ser vi ökad polarisering och misstro, samt förslag som riskerar att försvaga rättssäkerheten och individens skydd mot staten. Rasismen, med angrepp på minoriteter, vardagsrasism och diskriminering, begränsar människors frihet. Samtidigt upplever många människor att friheten i deras vardag hålls tillbaka, av krångliga regler, ekonomisk otrygghet och ett samhälle som inte alltid fungerar.

Sverige kan mer. Sverige kan och ska vara ett land där friheten växer. Där människor kan leva i trygghet, med egenmakt och tillit till att samhället står på deras sida. Ett land där det är möjligt att tänka fritt och stort, pröva nytt och bygga en bättre framtid. Rasismen har ingen plats i Sverige och ska alltid motverkas, från förskolan, arbetsplatsen och äldreboendet till riksdag och regering.

Att stärka friheten handlar inte bara om att försvara de rättigheter vi redan har. Det handlar också om att göra det möjligt för fler att använda dem. Att ha ett jobb att gå till, ett hem att leva i och en vardag som fungerar är avgörande för människors egenmakt och framtidstro.

För att bygga Sverige friare krävs en bergfast riktning. Försvara den liberala demokratin och civilsamhället, stärk människors frihet i vardagen och skapa fler möjligheter för alla att forma sina egna liv.

Sverige kan vara ett land med både större frihet och starkare sammanhållning. Men det kräver politiskt mod, långsiktiga reformer och en tydlig tro på individens kraft.

Sverige kan mer. Vi kan bygga ett friare land där framtidstron växer.

Det här vill Centerpartiet göra

Vi kommer alltid, överallt och utan undantag försvara Sveriges liberala demokrati.
Lagen ska skydda dina grundläggande rättigheter, domstolar och oppositionspolitiker ska säkra att den följs, och journalister ska granska makten oavsett vem som bestämmer.

Dina rättigheter gentemot staten ska bli starkare
Om staten stoppar dig från att bruka din skog eller mark, eller om du hamnar i kläm för att en myndighet gör fel, då ska du kunna överklaga och få ersättning för det.

Gör Sverige friare och roligare och sätt stopp för allt som gör Sverige tråkigare
Förenkla gårdsförsäljningen. Ta bort danstillståndet på riktigt. Förenkla alkohollagen. Stoppa bullerbråken kring nöjeslivet och idrottsplatser.

Större frihet och egenmakt för kvinnor.
Genom att göra föräldraförsäkringen mer jämställd får kvinnor bättre ekonomiska förutsättningar och män mer tid med sina barn. Och med fler kvinnor i politiken blir hela samhället mer rättvist.

Sätt stopp för massövervakning.
Du ska äga rätten till hur data om dig används och veta att du inte blir övervakad av staten. Stoppa förslaget som Chat Control. Ställ krav på digitala plattformar.

Inför rätten till aktiv dödshjälp
Personer med en obotlig sjukdom och stort lidande bör få rätt till aktiv dödshjälp. Tillsätt en grundlig utredning om hur det ska utformas.

6.1 Stärk den liberala demokratin

Den liberala demokratin urholkas i land efter land, även i rika och till synes etablerade demokratier. Det kan också hända här. Sverige ska vara en stark, öppen och levande demokratin där varje människas fri- och rättigheter respekteras.

För att ständigt försvara och utveckla demokratin krävs tydligare skydd för individens rättigheter, starkare institutioner och ökad transparens i politiken. Sverige ska stå emot både inre och yttre hot. Samtidigt ska makten kunna granskas, rättigheter värnas och tilliten till samhället bestå.

För att ständigt försvara och utveckla demokratin krävs tydligare skydd för individens rättigheter, starkare institutioner och ökad transparens i politiken.

1. **Försäkra dina rättigheter i grundlagen.**
   Våra grundläggande fri- och rättigheter ska vara robusta och skyddade från godtyckliga beslut och otillbörlig myndighetsutövning. Därför ska skyddet för medborgarnas grundläggande rättigheter förstärkas i grundlagen, bland annat rätten till personlig integritet, rätten till ett privatliv och rätten till skydd mot diskriminering.

2. **Sverige behöver en konstitutionsdomstol.**
   En konstitutionsdomstol skulle säkra att regering och riksdag följer grundlagen och förbättra medborgarnas möjligheter att få sin sak prövad.

3. **Skydda oppositionen.**
   Den politiska oppositionen är viktig för demokratin. Den granskar och kritiserar de som bestämmer och håller dem ansvariga när de gör fel. Men i Sverige är den ordningen sårbar eftersom oppositionens inflytande till stor del hänger på praxis. Därför ska en parlamentarisk kommitté analysera oppositionens roll och föreslå lagstiftning som skyddar den.

4. **Öka stödet till utsatta journalister.**
   Fria medier eller deras medarbetare ska aldrig kunna tystas av hot eller utpressning.

5. **Skydda demokratin från riskerna med digitala sociala plattformarna.**
   De globala digitala plattformarna har stort inflytande över demokratin i Sverige. De kan styra hur information sprids och förvärra splittringar i samhället, och de är sårbara för desinformation och påverkansoperationer. Därför vill vi utreda hur internationella plattformsbolag påverkar demokratin, journalistiken och det offentliga samtalet i Sverige och hur demokratin kan skyddas mot riskerna det medför.

6. **Släpp loss den akademiska friheten.**
   Sverige ska vara fria tankars hem och högre utbildning fria människors grogrund. Vi vill bland annat göra fler högskolor och universitet till stiftelser med större självständighet från politisk påverkan.

7. **Uppmuntra fler att engagera sig politiskt.**
   Trots att svenskarna är samhällsengagerade är färre med i ett politiskt parti än förut, och en ännu mindre skara vill axla ansvaret som folkvald. Det gör att makten koncentreras och att många viktiga röster inte hörs i politiken. Det innebär också att vi på sikt kan se fler tomma stolar i kommunfullmäktige runtom i landet. Vi vill sätta ett mål om att fler ska vara partipolitiskt engagerade till 2034 och långt fler till 2050 och utreda hur vi kan nå det målet.

8. **Sätt stopp för anonyma trollfabriker.**
   Trollfabriker och anonym kommunikation från politiska partier skadar demokratin och det offentliga samtalet. Säkerställ att reglerna kring avsändare av politisk kommunikation efterlevs, framför allt i sociala medier.

9. **Visa var partiernas pengar kommer från.**
   Allmänheten ska enkelt få veta varifrån politiska partier får sina pengar. Vi vill bland annat göra det svårare att runda förbudet mot anonyma donationer och att partierna ska redovisa mer information om sina tillgångar och skulder, inkomster och utgifter och att väljarna ska få bättre insyn i valkampanjerna snabbare efter ett val.

10. **Nej till statlig massövervakning.**
    Förslag som innebär generell övervakning av medborgares kommunikation ska bekämpas, till exempel EU:s förslag om Chat Control. Meddelandefriheten och rätten till kryptering ska värnas.

11. **Ge individen kontroll över sin personliga data.**
    Sverige ska införa en modell där medborgaren, som i Estland, äger rätten till sina egna data och aktivt kan se och kontrollera när och hur myndigheter använder informationen.

12. **Värdera rättssäkerheten högre.**
    Det är fullt möjligt att bekämpa den organiserade brottsligheten och samtidigt värna rättsstatens principer utan att ge avkall på människors juridiska rättigheter. Vi vill se effektiva verktyg för rättsväsendet, träffsäkra straffskärpningar och säkra att rättssäkerheten värderas högt i lagstiftningsarbetet.

6.2 Befäst individens rättigheter gentemot staten

I en rättsstat måste individen stå stark gentemot staten och ha möjlighet att hävda sina rättigheter. För att människor ska kunna lita på rättssystemet krävs att makt kan prövas, fel kan rättas till och den som drabbas av myndighetsbeslut får upprättelse.

I en rättsstat måste individen stå stark gentemot staten och ha möjlighet att hävda sina rättigheter.

1. **Grundlagsskydda rätten till domstolsprövning.**
   Rätten till domstolsprövning är grundläggande i en demokratisk rättsstat. Utan den står medborgarna försvarslösa inför myndigheternas maktutövning. Trots det finns minst 494 exempel i svenska lagar och förordningar som står i strid med rätten till domstolsprövning, där individen inte har rätt att få sin sak prövad i domstol. Även företag står emellanåt maktlösa inför myndigheternas beslut. De olagliga överklagandeförbuden ska fasas ut och rätten till domstolsprövning grundlagsskyddas.

2. **Gör staten skadeståndsskyldig i fler fall och höj skadeståndena.**
   Även i ett så väl fungerande land som Sverige händer det att myndigheter gör fel och att enskilda människor hamnar i kläm. I vissa fall är konsekvenserna riktigt allvarliga. Men trots det är staten skadeståndsskyldig i alldeles för få fall och skadeståndena är alldeles för låga. Det ska ändras, så att fler medborgare får upprättelse.

3. **Förstärk rätten till full ersättning när det allmänna inskränker en individs rätt att använda sin mark.**
   Det ska vara givet att den som inte får bruka sin skog eller använda sin mark på annat sätt också får rimlig ersättning för det.

6.3 Självbestämmande över sin egen kropp

Självbestämmande över den egna kroppen är en grundläggande del av människors frihet och värdighet. Människor ska kunna slippa outhärdligt lidande och få dö under värdiga former.

Självbestämmande över den egna kroppen är en grundläggande del av människors frihet och värdighet.

1. **Grundlagsskydda aborträtten i Sverige och i hela EU.**
   Abort ska gälla lika för alla som befinner sig i Sverige, oavsett medborgarskap. Riv upp Tidöregeringens öppning att kunna begränsa aborträtten för utländska medborgare.

2. **Inför rätten till aktiv dödshjälp.**
   Personer med en obotlig sjukdom och stort lidande bör få rätt till aktiv dödshjälp. Tillsätt en grundlig utredning om hur det ska utformas.

6.4 Sverige kan ge fler möjligheten att bilda familj

Sverige ska vara ett land där fler får möjlighet att bilda familj. Om vägen till föräldraskap inte avgörs av plånbok, bostadsort eller stelbenta regler kan fler förverkliga den drömmen. Idag ser vi hur allt fler behöver medicinsk hjälp för att få barn, samtidigt som tillgången till behandling varierar och möjligheterna begränsas av system som inte hängt med i människors verklighet.

För att fler ska kunna gå från ofrivillig barnlöshet till ett liv med familj krävs en mer tillgänglig och rättvis fertilitetsvård. För att vården ska vara jämlik behöver reglerna bli mer flexibla och likvärdiga i hela landet. Och för att friheten ska vara verklig måste stödet finnas där när människor behöver det – oavsett livssituation.

För att fler ska kunna gå från ofrivillig barnlöshet till ett liv med familj krävs en mer tillgänglig och rättvis fertilitetsvård.

1. **Fler IVF-försök för alla.**
   Fördubbla antalet offentligt finansierade IVF-försök från tre till sex, så att möjligheten att få barn inte avgörs av ekonomiska resurser, samt stärk rättigheterna och öka tillgängligheten för ensamstående som önskar genomgå IVF.

2. **Stöd även för syskonförsök.**
   Inför offentligt finansierade IVF-behandlingar även för dem som redan har ett barn, så att fler familjer kan växa på sina egna villkor.

3. **Individuella bedömningar istället för fasta åldersgränser.**
   Ersätt rigida åldersgränser med medicinska bedömningar som utgår från individens förutsättningar, så att fler kan få tillgång till behandling.

4. **Likvärdig fertilitetsvård i hela landet.**
   Inför ett nationellt regelverk som gör det möjligt att få IVF av hög kvalitet oavsett var man bor.

6.5 Kvinnors frihet och egenmakt med ökad jämställdhet

Jämställdheten i Sverige har tagit stora steg framåt, men kvinnors frihet begränsas fortfarande i praktiken. För att varje kvinna ska kunna forma sitt eget liv krävs ekonomisk självständighet, lika tillgång till makt och trygghet. Idag ser vi hur löneskillnader består, hur kvinnor tar ett större ansvar för familjen och hur våld och kontroll fortsatt inskränker deras livsutrymme. När kvinnor hålls tillbaka påverkas deras frihet, samtidigt som värdefulla perspektiv och innovationer går förlorade. Alla gynnas av ett mer jämställt samhälle.

För att varje kvinna ska kunna forma sitt eget liv krävs ekonomisk självständighet, lika tillgång till makt och trygghet.

En stark egenmakt för kvinnor kräver en politik som angriper flera problem samtidigt. För att öka den ekonomiska friheten behöver villkoren på arbetsmarknaden och i familjelivet förändras. För att även stärka demokratin måste fler kvinnor kunna delta och påverka. Och för att friheten ska vara verklig måste mäns våld och kontroll av kvinnor bekämpas med full kraft.

1. **En mer jämställd föräldraförsäkring.**
   Reformera föräldraförsäkringen genom att tredela föräldrapenningen och införa fler reserverade månader, så att ansvaret för barn delas mer lika och kvinnors ställning på arbetsmarknaden stärks. Med fler dubbeldagar kan fler familjer dela på ansvaret.

2. **Ekonomiska drivkrafter för jämställdhet.**
   Inför en jämställdhetsbonus för familjer som delar mer lika på föräldraledigheten och skapa bättre villkor för företagare att vara föräldralediga.

3. **Snabbare återgång till arbete.**
   Avskaffa lägstanivådagarna och styr mot att mer av föräldraledigheten tas ut tidigt, så att fler kvinnor kan återvända till arbetsmarknaden och stärka sin ekonomi.

4. **Fler kvinnor i politiken.**
   Att kvinnor i många fall tar ett större ansvar för familjen gör det svårare för dem att påverka samhället som fritidspolitiker. Utred hur det kan bli enklare att kombinera uppdrag som fritidspolitiker med familjeliv, så att fler kan engagera sig och påverka samhällsutvecklingen.

5. **Tryggare villkor för förtroendevalda.**
   Förbättra skyddet mot hot, hat och trakasserier riktade mot politiskt engagerade, med särskilt fokus på kvinnors utsatthet.

6.6 Frihet att vara den man är och älska den man vill

Frihet handlar om rätten att leva sitt liv fullt ut och att kunna vara den man är och älska den man vill utan rädsla, hot eller begränsningar. För att Sverige ska vara ett land med framtidstro måste varje människa kunna leva öppet, bilda familj och forma sitt liv på sina egna villkor. HBTQI-personers rättigheter är en självklar del av ett fritt och liberalt samhälle. Hot och hat måste tas på större allvar, inte minst gentemot transpersoner som idag lever i en mycket utsatt position.

För att Sverige ska vara ett land med framtidstro måste varje människa kunna leva öppet, bilda familj och forma sitt liv på sina egna villkor.

För att stärka friheten krävs att lagstiftning och samhällssystem hänger med i människors verklighet. För att öka tryggheten måste hatbrott tas på större allvar och brottsoffer få upprättelse. För att alla ska ha lika möjligheter till hälsa och livskvalitet behöver vården vara tillgänglig i hela landet.

1. **Modernisera familjerätten.**
   Anpassa föräldrabalken till dagens familjer så att fler än två personer kan vara vårdnadshavare och tillåt altruistiskt surrogatmödraskap, så att fler kan bilda familj på sina villkor.

2. **Utveckla arbetet mot hatbrott.**
   Öka resurserna till polisens demokrati- och hatbrottsenheter så att fler brott utreds, fler gärningspersoner lagförs och fler brottsoffer får upprättelse.

3. **Säkra tillgången till hiv-medicin i hela landet.**
   Genomför en nationell satsning för att korta köerna och säkerställa att förebyggande hiv-medicin (så kallad pre-exponeringsprofylax eller PrEP) finns tillgänglig oavsett var i Sverige man bor.

6.7 Jobb är vägen till ekonomisk frihet och egenmakt

Jobb är grunden för människors frihet och framtidstro. För att fler ska kunna stå på egna ben, bidra till samhället och forma sina liv krävs en arbetsmarknad där vägen till arbete är tydlig och möjlig. Idag ser vi hur arbetslösheten biter sig fast och hur allt fler, inte minst unga, får vänta för länge på sitt första jobb.

För att fler ska kunna stå på egna ben, bidra till samhället och forma sina liv krävs en arbetsmarknad där vägen till arbete är tydlig och möjlig.

För att bryta arbetslösheten krävs reformer som gör det enklare att anställa och mer lönsamt att arbeta. För att fler ska kunna ta klivet in på arbetsmarknaden måste skatter och regelverk utformas så att arbete och företagande lönar sig. Och för att människors egenmakt ska öka behöver fler få behålla mer av sin lön och kunna bygga sin egen trygghet

1. **Stärk äganderätten som grund för ekonomisk frihet.**
   Grundlagsskydda äganderätten och försvara den konsekvent, så att människor och företag vågar investera, bygga och utveckla verksamheter i hela landet.

2. **Sänk skatter för arbete och företagande.**
   Minska skatter och avgifter, särskilt för dem med lägre inkomster, så att det blir mer lönsamt att arbeta och billigare att anställa. Det stärker drivkrafterna att gå från bidrag till jobb och skapar fler möjligheter på arbetsmarknaden.

3. **Gör det enklare att anställa.**
   Förenkla regelverk och minska kostnaderna för att anställa, särskilt för små och växande företag, så att fler jobb kan skapas snabbare.

4. **Fler vägar till första jobbet.**
   Sänk trösklarna in på arbetsmarknaden genom reformer som gör det lättare för unga och nyanlända att få sitt första jobb och bygga erfarenhet.

6.8 Sverige vinner på en fri kultur och ett levande civilsamhälle

Kulturen och civilsamhället är grunden för ett öppet och levande samhälle. Det är där människor möts, engagerar sig och bygger tillit i föreningar och trossamfund, på idrottsplatser och i kulturlivet, i bygdegårdar och bibliotek. Bildning får den enskilda människan att växa och hela samhället att bindas samman. För att Sverige ska hålla ihop krävs ett starkt civilsamhälle och en fri kultur som finns tillgänglig i hela landet och som ger människor möjlighet att både delta och bidra.

För att bygga upp demokratin och människors gemenskap måste politiken skapa rätt förutsättningar utan att ta över. För att fler ska kunna engagera sig behöver hinder tas bort, finansieringen bli mer långsiktig och friheten värnas. Barn och unga ska kunna möta och utöva idrott och kultur. Och för att hela Sverige ska leva måste kultur och civilsamhälle ges utrymme i både landsbygder och växande städer.

1. **Skydda kulturens frihet.**
   Slå fast principen om armlängds avstånd och motverka politisk detaljstyrning, så att kulturen inte används för politiska syften.

2. **Sprid scenisk verksamhet till hela landet.**
   Det är viktigt att nationella scener såsom Dramaten, Operan, med flera, ges förutsättningar att turnera i Sverige så att fler kan ta del av kulturen, oavsett bostadsort, exempelvis genom bättre förutsättningar för Riksteatern.

3. **Minska byråkratin för civilsamhället.**
   Ersätt projektstyrning och kortsiktiga bidrag med friare och mer långsiktiga verksamhetsstöd, så att föreningar kan fokusera på sin kärnverksamhet istället för administration.

4. **Försäkra public services oberoende.**
   Grundlagsskydda public service för att säkra ett starkt och oberoende medielandskap som bidrar till det fria samtalet i hela landet.

5. **Återupprätta folkbildningen.**
   Säkerställ långsiktig finansiering av studieförbund och folkhögskolor, som spelar en central roll för kultur, inte minst för barn och unga och minoriteter, för bildning, integration och inkludering i hela Sverige.

6. **Mötesplatser i hela landet.**
   Stärk stödet till föreningslokaler, bygdegårdar och andra samlingsplatser som gör det möjligt för människor att mötas, särskilt i landsbygder.

7. **Gör det enklare att driva förening.**
   Se över regelverk för bankkonton och ekonomi så att seriösa föreningar enklare kan verka, samtidigt som det finns kontroll för att förebygga fusk och missbruk av föreningens pengar.

8. **Lyft idrotten och föreningslivet.**
   Genomför en nationell satsning på idrottsanläggningar och aktivitetsytor i hela landet, med särskilt fokus på områden där deltagandet i föreningslivet är lågt. Säkra barn och ungas tillgång till idrott och friluftsliv med trygga ledare.

9. **Satsa på elitidrott och stora idrottsevenemang.**
   Att Sverige fortsätter sina framgångar i elitidrotten är bra för utövare, ungdomar och tv-tittare – och ännu bättre när det sker på hemmaplan. Förbättra stödet till elitidrotten och locka fler stora idrottsevenemang till Sverige. Särskilda insatser krävs för att riva de ekonomiska och strukturella hinder som idag utestänger många paraidrottare. Förutsättningarna för parasporten måste stärkas på alla nivåer, från bredd till elit.

10. **Underlätta alkoholservering vid kulturevenemang.**
    Förenkla reglerna för serveringstillstånd för alkoholdrycker vid kulturevenemang.

6.9 Gör vardagen enklare och roligare

Om människor ska få större frihet i vardagen behöver makt flyttas närmare individen och besluten bli mer anpassade efter verkligheten.

För att vuxna människor ska kunna ta ansvar för sina egna liv krävs färre onödiga regler, mindre detaljstyrning och större tillit från politiken.

För att vuxna människor ska kunna ta ansvar för sina egna liv krävs färre onödiga regler, mindre detaljstyrning och större tillit från politiken.

1. **Förenkla gårdsförsäljningen.**
   Efter år av debatt och utredningar levererade regeringen till slut en tillkrånglad gårdsförsäljningsreform. Vi vill ta bort onödiga regler och krav för att möjliggöra för fler företag att starta gårdsförsäljning och för att få fler besökare att vilja komma. Gör om gårdsförsäljningen!

2. **Ta bort kravet på danstillstånd en gång för alla.**
   Det är bra att det gamla danstillståndet försvunnit men det är inte rimligt att man fortfarande behöver skicka in en anmälan på förhand. Låt folk dansa!

3. **Gör städer mer levande.**
   Reformera bullerlagstiftningen så att kultur, idrott och nöjesliv kan verka utan orimliga begränsningar, och ge kommuner möjlighet att införa kulturljudzoner.

4. **Enklare alkohollag.**
   Reformera alkohollagstiftningen för att gynna småföretagare och gäster. Vi vill underlätta för hotell, catering och uteserveringar att bedriva verksamhet. Och vi tycker att människor är vuxna nog att även ta med sig upphälld alkohol ut från krogen.

5. **Värna friluftslivet och svensk jaktkultur.**
   Jakt, fiske och friluftsliv är en del av friheten och vardagen för många människor i hela landet. Vapenregler behöver förenklas för laglydiga jägare och sportskyttar, viltförvaltning decentraliseras för att hanteras lokalt i samförstånd mellan jägare och markägare. Försäljningen av viltkött behöver också förenklas.

6. **Genomför ett försök med frikommuner.**
   Beslut ska fattas nära de som berörs och att regler ska anpassas till lokala förutsättningar och behov. Den bästa lösningen för Stockholm är inte alltid den bästa för Dorotea, och vice versa. Därför vill vi genomföra ett långtgående frikommunförsök, där kommuner under en period kan testa nytt och avvika från befintlig lagstiftning.

7.

Ett starkare Sverige i en farligare värld.

7. Ett starkare Sverige i en farligare värld

Sveriges beredskap måste bli bättre. Under lång tid har Sverige levt i en tid av fred och stabilitet. Det har präglat både politiken och samhällsdebatten. Men idag krävs ett tydligare fokus på säkerhet, beredskap och motståndskraft, både militärt och civilt.

För världen har blivit farligare. Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina förändrade Europas säkerhetsläge i grunden. Krigen i Mellanöstern skapar enormt mänskligt lidande och destabiliserar hela regionen. Samtidigt växer hoten från auktoritära regimer som använder cyberattacker, påverkanskampanjer och ekonomiskt beroende som politiska verktyg. Världens demokratiska utveckling går åt fel håll när allt färre länder står upp för öppenhet, frihet, internationell rätt och samarbete.

I en sådan värld räcker det inte att hoppas på det bästa. Sverige måste vara förberett och Sveriges säkerhet byggs i flera lager.

Det handlar om ett internationellt samarbete som ökar vår säkerhet. Om ett starkt försvar som kan möta militära hot. Om ett robust samhälle som klarar kriser. Om en ekonomi som inte gör oss beroende av dem som vill oss illa. Om en trygg internationell rättsordning som säkrar folkrättens principer. Om en svensk migrationspolitik präglad av ordning och principer, inte orimliga utvisningar. Sveriges Natomedlemskap är en historisk förändring. Det innebär både ett skydd och ett ansvar. Sverige ska vara en aktiv och pålitlig partner som bidrar till säkerheten i vårt närområde och i hela alliansen.

Samtidigt är EU avgörande för vår ekonomiska och politiska styrka. I en värld där stormakter konkurrerar måste Europa hålla ihop. Sverige ska vara en drivande kraft för ett mer handlingskraftigt EU.

Men säkerhet handlar inte bara om militär styrka. Det handlar också om motståndskraft i samhället. Om att klara energiförsörjning, livsmedel, transporter, vård, skola, omsorg och digital infrastruktur även i kris. Om att skydda demokratin mot påverkan och desinformation.

Sverige ska inte vara sårbart.

Vi ska stå upp för frihet, demokrati och rättsstat både hemma och internationellt. Vi ska ha en rättvis, rättssäker och hållbar migrationspolitik. Vi ska stödja Ukraina så länge det krävs. Och vi ska bidra till att bygga en säkrare värld.

Sverige ska vara ett öppet land – men aldrig ett svagt land.

Sverige kan mer. Och Sverige ska stå starkt.

Det här vill Centerpartiet göra

Bygg starkare allianser och ett starkare EU för Sveriges säkerhet

Ett starkare samarbete inom Nato och EU gör Sverige tryggare. I en farligare värld ska Sverige bygga starkare allianser, ta större ansvar i vårt närområde och bidra till Europas säkerhet.

Stå upp för Ukraina och den fria världen

Sverige ska vara en tydlig röst för frihet, demokrati och internationell rätt. Stödet till Ukraina ska öka och ligga fast så länge det krävs. Ukraina måste vinna, för deras och vår säkerhet.

Stärk Sveriges beredskap, militära motståndskraft och försörjningsförmåga

Motståndskraften i det svenska samhället och totalförsvaret måste öka, så att vi kan stå emot militära angrepp och så att el, mat, läkemedel, transporter, betalningar och kommunikation fungerar även under hård press.

En rättvis, rättssäker och hållbar migrationspolitik

Migrationspolitiken ska ha tydliga krav och kombineras med snabba vägar till arbete, där integrationen börjar från dag ett och fler får möjlighet att bidra till samhället.

Ett aktivt och välfinansierat bistånd för frihet och egenmakt stärker Sveriges säkerhet och inflytande.

I en tid när demokratier pressas tillbaka ska biståndet bygga friare och rikare samhällen, minska fattigdom och öka människors möjligheter att forma sina egna liv.

7.1 Bygg allianser för att säkra Sveriges frihet och självbestämmande

Säkerheten för ett litet exportinriktat land som Sverige bygger på samarbeten med andra. Idag utmanas den regelbaserade världsordningen när auktoritära stater flyttar fram sina positioner och försöker sätta nya spelregler. Samtidigt riskerar små och medelstora länder att bli mer utsatta när stormakter återgår till att vilja skapa och kontrollera intressesfärer. Det duger inte längre att göra som vi alltid gjort. Nu krävs nya samarbetsformer och allianser.

För att säkra Sveriges frihet och självbestämmande krävs en offensiv utrikespolitik där vi bygger fler allianser, fördjupar samarbeten med likasinnade länder och aktivt försvarar grundläggande principer som mänskliga rättigheter, demokrati, frihandel och internationell rätt. Det är avgörande att den öppna regelbaserade världsordning som hjälpt Sverige att växa sig starkt inte ersätts av en ny värld där den starkes rätt styr.

Det är avgörande att den öppna regelbaserade världsordning som hjälpt Sverige att växa sig starkt inte ersätts av en ny värld där den starkes rätt styr.

1. **Stärk och utveckla multi- och bilaterala samarbeten.**
   Verka offensivt för att bygga allianser med likasinnade länder även utanför Sveriges traditionella samarbetsområden.

2. **Stärk det nordisk-baltiska samarbetet.**
   Bjud in Polen och Tyskland till NB8, det säkerhetspolitiska samarbetet för de nordiska och baltiska länderna.

3. **Mer frihandel.**
   Driv en offensiv frihandelsagenda där fler frihandelsavtal minskar Europas beroenden, och använd avtalen för att främja demokrati och klimatarbete. Reformera Världshandelsorganisationen, WTO, för att stoppa organisationens låsningar.

4. **Skydda den regelbaserade världsordningen.**
   Agera aktivt för att främja en fortsatt regelbaserad världsordning med ett starkt svenskt kärnstöd till FN och ett aktivt försvar av folkrättens principer. Gränser ska inte flyttas med våld. Sverige ska agera aktivt för att stärka legitimiteten hos internationella domstolar som ICC (Internationella brottsmålsdomstolen och ICJ (Internationella domstolen).

5. **EU ska sitta i FN:s säkerhetsråd.**
   Reformera FN på demokratiernas villkor och säkra en permanent plats för EU i säkerhetsrådet.

6. **Nya ambassadörer.**
   Stärk Sveriges proaktiva diplomatiska arbete, exempelvis genom att införa en svensk ambassadör för demokrati och handel.

7.2 Ett starkare EU i världen är bra för Sverige

Sveriges styrka hänger nära samman med Europas. Idag försvagas EU:s handlingskraft av långsamma beslutsprocesser och inre splittring, samtidigt som omvärlden blir mer osäker och konkurrensutsatt. När Europa inte agerar tillräckligt snabbt ökar både sårbarheten och beroendet av andra.

För att höja Sveriges säkerhet och inflytande krävs ett mer handlingskraftigt EU som kan fatta snabbare beslut, bygga egen kapacitet och stå starkt i konkurrensen med andra globala aktörer.

1. **Avskaffa vetorätten i EU:s utrikes- och säkerhetspolitik.**
   Öka användningen av majoritetsbeslut där enhällighet blockerar EU:s handlingskraft så att vi kan agera snabbare och tydligare. Stärk Nordens och Östersjöländernas röst inom EU genom tätare samordning och gemensamma positioner.

2. **Stärk Europas försvar.**
   Bygg ett gemensamt försvar i EU som komplement till Nato, med gemensamma investeringar, militär koordinering, snabbare upphandlingar och bättre försvarsindustriell kapacitet.

3. **Utred möjligheten till ett svenskt euromedlemskap.**
   Eftersom över 20 år har gått sedan folkomröstningen, och mycket har hänt sedan dess, behöver en statlig utredning se över för- och nackdelarna med ett svenskt euromedlemskap utifrån det säkerhetspolitiska läge vi befinner oss i idag.

4. **Europa ska stå på egna ben.**
   Bygg europeisk kapacitet inom energi, teknik och livsmedelsförsörjning så att Europa minskar farliga beroenden, genom snabbare tillstånd, gemensam upphandling, fler leverantörer och lägre beroenden av auktoritära stater.

5. **Dra åt demokratilåset i EU.**
   Medlemsstater som bryter mot rättsstatens principer ska räkna med att förlora full tillgång till EU-medel och sin rösträtt i ministerrådet.

6. **Släpp in fler länder i EU.**
   Snabba på utvidgningsprocesserna och förstärk relationerna med kandidatländer.

7. **Bistånd för stärkt demokrati.**
   EU:s biståndspolitik ska ha ett fokus på demokrati och jämställdhet globalt, för att mota den starka tillbakagång som sker för friheter och rättigheter i världen.

8. **Sverige ska vara en aktiv röst om AI.**
   Sverige ska vara en aktiv röst om AI i EU och internationellt för att säkra gemensamma regler som både stärker möjligheterna och minskar riskerna med kraftfull AI.

9. **Bygg EU underifrån.**
   Stärk regionernas och kommunernas inflytande i EU. Europas utveckling blir mer robust, demokratisk och träffsäker när beslut och investeringar utgår från lokala och regionala behov istället för att centraliseras till nationell nivå.

7.3 Ukraina måste vinna, för deras och vår säkerhet

Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina har förändrat Europas säkerhetsläge i grunden. Rysslands aggression hotar inte bara Ukraina utan också stabiliteten i hela Europa. Framtidens säkerhetsordning avgörs av hur detta krig slutar.

För att värna Europas säkerhet och Sveriges frihet måste stödet till Ukraina öka och vara långsiktigt, så att Ukraina kan försvara sig, vinna kriget och bygga upp ett fritt och demokratiskt samhälle.

För att värna Europas säkerhet och Sveriges frihet måste stödet till Ukraina öka och vara långsiktigt, så att Ukraina kan försvara sig, vinna kriget och bygga upp ett fritt och demokratiskt samhälle.

1. **Ukraina ska få mer stöd från Sverige.**
   Avsätt minst en procent av BNI årligen för att säkra långsiktigt och hållbart stöd till Ukraina, som ligger utanför biståndsbudgeten. Utöka det svenska stödet till utbildning, logistik, reparation och återuppbyggnad.

2. **Stoppa flödet till Putins krigskassa.**
   Täpp till kryphålen i sanktionerna mot Ryssland och ge de frysta ryska tillgångarna till Ukraina.

3. **En krigstribunal mot Ryssland.**
   Ryssland ska hållas ansvarigt för krigsbrott och aggressionsbrott i Ukraina. Sverige ska verka för att det tillsätts en krigstribunal.

4. **Ukraina ska bli EU-medlem.**
   Sverige ska verka för att Ukraina blir medlemmar i EU under nästa mandatperiod.

5. **Skicka JAS Gripen till Ukraina.**
   Säkerställ att Ukraina får JAS Gripen snabbt och utbilda ukrainska piloter.

7.4 Stärk Sveriges militära motståndskraft mot angrepp

Sveriges försvar måste möta en ny och alltmer allvarlig hotbild. Under lång tid har investeringar varit otillräckliga och förmågan att hantera väpnade angrepp begränsad. Samtidigt utvecklas krigföringen snabbt med ny teknik och nya hot som vi behöver ha förmåga att möta.

För att Sverige ska kunna försvara sig krävs ett starkare militärt försvar med rätt resurser, modern teknik och hög beredskap

För att Sverige ska kunna försvara sig krävs ett starkare militärt försvar med rätt resurser, modern teknik och hög beredskap, där investeringar riktas mot de förmågor som ger störst effekt.

1. **Ett starkt försvar är statens kärnuppgift.**
   Upprustningen måste fullföljas upp till fem procent av BNP, med fokus på det som får mest effekt mot de hot vi står inför.

2. **Stärk det militära skyddet av farleder, hamnar och därtill kopplade järnvägar.**
   Särskilt kritiska hamnars funktion ska säkras och den ryska skuggflottan i Östersjön motverkas. Öka Sveriges roll i Natos försvarsplanering i Östersjöområdet. Använd utbyggnaden av havsbaserad vindkraft för att öka energisäkerheten och skyddet av kritisk infrastruktur i Östersjön.

3. **Snabba på innovation, testning och upphandling i försvaret.**
   Ny teknik, mindre företag och svenska innovationer ska snabbare kunna bidra till Sveriges försvarsförmåga.

4. **Säkra svensk tillgång till kritisk försvarsmateriel.**
   Långsiktiga avtal behövs med försvarsindustrin för leveransprioritet, uppskalning och beredskap i krig.

5. **Förbättra villkoren för Försvarsmaktens personal.**
   Värnpliktigas ersättning måste vara tillräcklig och följa prisutvecklingen. Förbättra officersaspiranters villkor och skapa bättre möjligheter för reservofficerares tjänstgöring i Försvarsmakten. Det ska vara möjligt att anställa soldater för längre tid än idag.

6. **Inrätta ett cyberhemvärn.**
   Utveckla Försvarsmaktens förmåga till såväl defensiva som offensiva cyberoperationer.

7. **Bygg ut luftvärn.**
   Både militära mål och civilbefolkningen på svensk mark behöver ett starkare skydd.

7.5. Stärk Sveriges totalförsvar för ett motståndskraftigt samhälle

Sveriges säkerhet avgörs inte bara av militär styrka utan också av hur samhället fungerar i kris.

Sveriges säkerhet avgörs inte bara av militär styrka utan också av hur samhället fungerar i kris. Idag finns brister i beredskap, samordning och förmåga att hantera störningar. Det gör Sverige mer sårbart vid krig, kriser och hybridhot.

För att öka motståndskraften krävs ett utvecklat totalförsvar där civila och militära aktörer samverkar, där beredskapen höjs i hela landet och där samhället klarar även stora påfrestningar över tid.

1. **Säkerställ grundläggande infrastruktur i kris och krig.**
   Bygg ut och säkra transporter med järnvägar, vägar, regionala flygplatser och hamnar och säkra även reparationsberedskapen. Detta behövs för militär mobilitet i Norden och Europa och gränsöverskridande logistik för att Sverige ska kunna fullfölja sin roll i Natos försvarsplanering. Människor och företag ska kunna betala även vid elavbrott, nätstörningar och cyberangrepp. Säkra digital kommunikation i hela landet. Dricksvatten behöver finnas även i kris.

2. **Ge kommuner och regioner en långsiktig beredskapspeng.**
   På detta sätt kan de bygga upp sitt civila försvar, som lager, ledning och övningsverksamhet. Säkra tillgången på vård, omsorg och skola i kris och krig, bland annat genom särskilt utpekade beredskapssjukhus.

3. **Öva mer tillsammans med civilsamhälle och näringsliv.**
   Inför tydliga mål och funktionskrav för det civila försvaret, och genomför nationella övningar minst vartannat år.

4. **Bygg ut befolkningsskyddet.**
   Bygg fler skyddsrum och skyddade utrymmen där det saknas, särskilt vid nyexploatering och i växande orter. Inför ett förstärkt ROT-avdrag för byggande av egna skyddsrum.

5. **Utöka civilplikten.**
   Utbilda alla över 16 år i hemberedskap genom en långsiktig nationell folkbildningssatsning tillsammans med civilsamhället.

6. **Stärk de frivilliga försvarsorganisationerna.**
   Civilsamhällets roll i krisberedskapen är avgörande.

7. **Ställ krav på större beredskap mot hybridhot.**
   Beredskapen mot cyberkrigföring inom samhällsviktig verksamhet behöver utvecklas, exempelvis genom incidentövning.

7.6 Stärk försörjningsförmågan så att Sverige fungerar i kris

För att Sverige ska fungera även i kris krävs en stärkt försörjningsförmåga med ökad självförsörjning, strategiska lager och robust infrastruktur

Sverige är idag beroende av globala leveranskedjor för viktiga varor som livsmedel, läkemedel och energi. Vid kris eller konflikt riskerar dessa flöden att brytas, vilket gör samhället sårbart. Samtidigt är beredskapen och lagren vi idag har otillräckliga för sådana större avbrott.

För att Sverige ska fungera även i kris krävs en stärkt försörjningsförmåga med ökad självförsörjning, strategiska lager och robust infrastruktur som säkrar tillgången till samhällsviktiga varor och tjänster.

1. **Mer svensk mat – för säkerhetens skull.**
   Sätt mål om 80 procents självförsörjningsgrad på livsmedel, genom jordbruksavdrag för högre lönsamhet för bönderna, regelförenklingar och enklare generationsskiften, samt säkra jordbrukspolitikens framtid.

2. **Norden ska ha krisberedskap.**
   Utveckla den gemensamma nordiska krisberedskapen för läkemedel, livsmedel och transporter. Sverige ska upphandla 300 beredskapsapotek i hela landet för att säkra tillgången till läkemedel i kris och krig.

3. **Stärk strategiska reserver, särskilt av förnybara råvaror.**
   Bygg upp strategiska reserver av viktiga insatsvaror, drivmedel, inklusive förnybart bränsle, och reservdelar. Säkra tillgången till exempelvis konstgödsel genom att stärka möjligheterna för svensk produktion, med sikte på att bli självförsörjande och oberoende av icke-allierade.

4. **Leveranser ska säkras.**
   Inför försörjningsberedskapsavtal, F-avtal, med näringslivet för att säkra leveranser av samhällsviktiga varor och tjänster i kris och krig utan att missgynna små företag.

5. **Säkra energisystemet.**
   Erfarenheterna från Ukraina visar att ett decentraliserat energisystem som är mindre beroende av fossila råvaror är ett starkare energisystem. Stötta och prioritera ö-drift, lagring och lokal utbyggnad av elsystemet, öka produktionen av drivmedel från inhemska förnybara råvaror och komplettera den befintliga elberedskapslagen med en värmeberedskapslag.

7.7 Ett bistånd för frihet, stabilitet och egenmakt

Samtidigt som behoven ökar när demokratier pressas tillbaka och konflikter och instabilitet breder ut sig, ser vi idag hur världens bistånd minskar. Ett långsiktigt strategiskt bistånd ska bygga relationer, främja demokrati och skapa en stabilare och säkrare värld för oss och andra. När världen blir farligare duger det inte att backa hemåt.

För att bidra till en friare och mer stabil värld krävs ett bistånd som tydligt fokuserar på demokrati, mänskliga rättigheter och människors egenmakt, och som stärker samhällen där det gör störst skillnad. Det är ett viktigt utrikespolitiskt verktyg som inte bara motverkar fattigdom och konflikt, utan bygger bilaterala relationer och stärker Sveriges anseende. När Sverige lämnar står länder som Kina och Ryssland redo att ta över.

Ett långsiktigt strategiskt bistånd ska bygga relationer, främja demokrati och skapa en stabilare och säkrare värld för oss och andra.

1. **Återinför enprocentsmålet för biståndet.**
   Säkra att Sverige tar sitt ansvar för en friare, säkrare och rikare värld med en plan för en gradvis upptrappning av biståndet tills enprocentsmålet är återställt.

2. **Stoppa användningen av biståndsmedel som migrationsverktyg.**
   Om biståndet kan hjälpa människor att slippa fly genom att skapa säkrare och rikare länder är det bra, men det ska inte användas för att muta korrupta regeringar till att ta emot utvisningar eller till återvandringsbidrag på sätt som bryter mot OECD:s gemensamma regler för biståndsfinansiering.

3. **Bistånd för demokrati och frihet.**
   Bistånd ska användas där det gör störst skillnad för demokrati, frihet, stabilitet, hälsa och människors egenmakt.

4. **Bistånd för klimat och utveckling.**
   Värna utvecklingsbiståndet och klimatbiståndet, särskilt i svåra mottagarkontexter.

5. **Tydliggör och stärk lokalsamhällets betydelse för svenskt bistånd.**
   Svenskt bistånd ska värna civilsamhälle, kvinnors egenmakt, barns utbildning, hbtqi-personers rättigheter och möjligheterna att bo och verka i landsbygder.

7.8 En rättvis, rättssäker och hållbar migrationspolitik

Sveriges migrations- och integrationspolitik fungerar för dåligt. Processer är långsamma, incitamenten svaga och systemen motverkar dem som vill arbeta och bidra. Kompetensutvisningar och utvisningar av unga och studenter som växt upp i Sverige skadar både samhället och de individer och familjer som drabbas. Samtidigt som integrationen fungerar för dåligt för de som har fått skydd i Sverige, brister återvändandearbetet för dem som inte har rätt att stanna.

Kompetensutvisningar och utvisningar av unga och studenter som växt upp i Sverige skadar både samhället och de individer och familjer som drabbas.

För att migrationen ska fungera bättre krävs en politik som kombinerar tydliga krav med snabba vägar in i arbete, där integrationen börjar från dag ett, tar hänsyn till störst skyddsbehov och där besluten är både rättssäkra och effektiva.

1. **Investera i integration från dag ett.**
   SFI ska ersättas av jobbsvenska och alla som kommit till Sverige ska snabbt erbjudas språk, vägledning och validering av kompetens för att kunna bidra och bli en del av samhället, istället för att någon ska fastna i passivitet.

2. **Stoppa utvisningarna av dem som sköter sig.**
   Den som arbetar, betalar skatt och bygger sitt liv i Sverige ska inte utvisas på grund av orimliga regelmissar eller långsam byråkrati. Det höga lönegolvet för arbetskraftsinvandrare är skadligt för svensk tillväxt – låt arbetsmarknadens parter själva sätta lönenivån. Tonåringar som växt upp i Sverige, som utbildar sig och arbetar här ska få stanna kvar – tonårsutvisningarna ska stoppas.

3. **Utvisa kriminella och de som fått nej på sin ansökan.**
   Kriminella och de som saknar uppehållsrätt ska lämna Sverige snabbare genom bättre samordning mellan myndigheter, kortare handläggningstider och skärpt verkställighet.

4. **Stå upp för internationella konventioner.**
   Sverige ska prioritera kvotflyktingar i flyktingmottagandet, det vill säga dem med störst skyddsbehov. Det stärker lagliga vägar framför illegala.

5. **Gör beslutskedjorna snabbare och mer rättssäkra.**
   Inför tydliga tidsgränser för handläggning, stärk kvaliteten i besluten och se till att beslut håller över tid.

6. **Villkora fler bidrag och ersättningar med att man tar del av integrationsinsatser.**
   Om man inte deltar i svenskundervisning, ställer sig till arbetsmarknadens förfogande, eller ser till att ens barn kommer till skolan, ska det påverka nivån på bidrag och ersättningar.

7. **Stärk EU:s yttre gräns och bekämpa människosmuggling rättssäkert.**
   EU:s gräns- och kustbevakning Frontex ska ha starkare kapacitet, men också tydligt ansvar för rättssäkerhet och respekt för asylrätten. Samtidigt ska fler EU-länder dela på ansvaret för människor på flykt.

